

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ*

Τελικό κείμενο
από τον Jesus Lau
Πρόεδρο, Τμήμα Πληροφοριακής Παιδείας/ IFLA
jlau@uv.mx / www.jesuslau.com
Πανεπιστήμιο της Veracruz / DGB / USBI VER
www.uv.mx/usbi_ver
Boca del Río, Veracruz, México
αναθεωρημένο στις 29 Ιουλίου 2006

Περίληψη

Οι Διεθνείς Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Πληροφοριακή Παιδεία συντάχθηκαν από το Τμήμα Πληροφοριακής Παιδείας (Information Literacy Section-InfoLit) της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Βιβλιοθηκονομικών Ενώσεων και Ιδρυμάτων (International Federation of Library Associations and Institutions-IFLA) με σκοπό την εξασφάλιση ενός ρεαλιστικού πλαισίου για τους επαγγελματίες εκείνους που χρειάζονται ή ενδιαφέρονται να ξεκινήσουν ένα πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας. Οι κατευθυντήριες οδηγίες θα βοηθήσουν τους επαγγελματίες της πληροφόρησης, που εμπλέκονται σε εκπαιδευτικά προγράμματα π.χ. στη βασική ή την ανώτερη εκπαίδευση, στην προσπάθειά τους να καλύψουν τις τρέχουσες πληροφοριακές τους ανάγκες. Ωστόσο, οι περισσότερες από τις έννοιες, τις αρχές και τις διαδικασίες αυτές μπορούν με ελάχιστη προσαρμογή να εφαρμοστούν σε οποιοδήποτε περιβάλλον βιβλιοθήκης (library setting). Οι επαγγελματίες της πληροφόρησης, που εργάζονται σε όλα τα είδη βιβλιοθηκών, θα πρέπει να έχουν ως έναν από τους κύριους στόχους του ιδρύματός τους τη διευκόλυνση των χρηστών στις προσπάθειές τους για την απόκτηση πληροφοριακής επάρκειας (competencies). Οι πληροφοριακές δεξιότητες (skills) είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχημένη δια βίου μάθηση, για την απασχόληση και για την καθημερινή διαπροσωπική επικοινωνία κάθε πολίτη, όπως για παράδειγμα όταν ένα άτομο χρειάζεται πληροφορίες για υπηρεσίες υγείας, που αφορούν κάποιο προστατευόμενο μέλος, ή όταν ένας φοιτητής χρειάζεται συγκεκριμένη πληροφορία για να ολοκληρώσει μία εργασία.

---

*Παρακαλώ δείτε την ενότητα των ευχαριστιών.
Η Carol Elliott (ΗΠΑ) συνεισέφερε στην έκδοση αυτού του κειμένου

Translated in Greek by
Charikleia S. Zarvala
Department of Archival and Library Sciences
Ionian University
72 Ioanni Theotoki str.
49100 Corfu
Greece
Tel. +30 26610 87440
Fax +30 26610 87433
Email. xzarvala@ionio.gr

Μεταφράστηκε στα Ελληνικά από τη
Χαρίκλεια Σ. Ζαρβαλά
Τμήμα Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας
Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Ιωάννου Θεοτόκη 72
49100 Κέρκυρα
Τηλ. +30 26610 87440
Fax +30 26610 87433
Ηλ.Ταχυδρομείο. xzarvala@ionio.gr

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	4
Εισαγωγή	5
Έννοιες της Πληροφοριακής Παιδείας	7
Πληροφοριακή Παιδεία και Δια Βίου Μάθηση	13
Διεθνή Πρότυπα	17
Δέσμευση του Ιδρύματος.....	20
Σχέδιο Δράσης	23
Διαχείριση της Μάθησης/Διδασκαλίας.....	27
Ανάπτυξη Προσωπικού	32
Θεωρίες Μάθησης.....	35
Αποτίμηση της Μάθησης	42
10. Ορισμοί των βασικών Εννοιών	48
11. Βιβλιογραφία	51

Ευχαριστίες

Αυτές οι κατευθυντήριες οδηγίες ήταν ανοικτές σε δημόσια κριτική κατά την περίοδο από το Σεπτέμβριο του 2004 έως το Μάρτιο του 2005. Ο συγγραφέας έλαβε σχόλια, προτάσεις και ολόκληρες νέες παραγράφους από διαφορετικούς επαγγελματίες της πληροφόρησης από όλο τον κόσμο. Κάθε σκέψη που υποβλήθηκε, αξιολογήθηκε σύμφωνα με τους στόχους των κατευθυντήριων οδηγιών, αποκλείοντας μόνο εκείνες που ήταν εκτός των στόχων ή δεν μπορούσαν να συμπεριληφθούν λόγω περιορισμών χρόνου. Χάρη σε αυτές τις συνεισφορές το δεύτερο προσχέδιο των κατευθυντήριων οδηγιών είναι ένα πιο πλήρες κείμενο. Είναι, επίσης, μία πιο ξεκάθαρη αντανάκλαση των αναγκών της διεθνούς βιβλιοθηκονομικής κοινότητας για πληροφοριακή παιδεία. Η πρώτη ανατροφοδότηση προήλθε από τους συμμετέχοντες (περισσότερους από 120), που παρακολούθησαν τη Συνεδρίαση Ανοικτής Συζήτησης της IFLA που έλαβε χώρα στο Μπουένος Άιρες. Ένα δεύτερο σύνολο προτάσεων προήλθε από εκείνους που επικοινωνήσαν μαζί μου μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (περισσότεροι από 50) με γενικές προτάσεις ή ερωτήματα. Μία τρίτη ομάδα στοιχείων εμπλουτισμού προήλθαν από εκείνους που παρείχαν πιο πλήρεις συνεισφορές ή συγκεκριμένες αναθεωρήσεις στις κατευθυντήριες οδηγίες. Με ιδιαίτερες ευχαριστίες, τα ονόματά τους περιλαμβάνονται στην ακόλουθη λίστα σύμφωνα με την κατ' εκτίμησή μου συμβολή του καθενός:

- ο Jesus Cortes (UACJ/ Μεξικό) έκανε την πρώτη διόρθωση για ολόκληρο το προσχέδιο του κειμένου
- ο Forest Woody Horton, Jr. (ΗΠΑ) συνεισέφερε με αρκετές νέες παραγράφους, που σχετίζονται με την πληροφοριακή παιδεία και τη δια βίου μάθηση
- ο Thomas Kirk έκανε μία λεπτομερή διόρθωση του πλήρους κειμένου
- η Sylvie Chevillotte (Γαλλία) αναθεώρησε και εμπλούτισε το Κεφάλαιο 3
- η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πληροφοριακή Παιδεία του SCONUL (υπό την ηγεσία της Liz Hart, Ηνωμένο Βασίλειο) έδωσε ένα ανεκτίμητο σύνολο προτάσεων για όλα τα τμήματα του κειμένου
- η Angela Peragallo και μέλη του Grupo Programa de Educacion en Information, Πανεπιστήμιο της Antofagasta (Χιλή) αναθεώρησαν μερικώς το κείμενο και έδωσαν κάποιες ιδέες
- ο Geoff Walton (Ηνωμένο Βασίλειο) έκανε προτάσεις για όλα τα τμήματα
- η Berenice Mears (Μεξικό) έδωσε γενικές προτάσεις για το κείμενο στο σύνολό του
- ο Viggo Gabriel Borg Pedersen (Νορβηγία) έστειλε σχόλια για την αξιολόγηση και την αποτίμηση
- οι Jayme Spencer, Hildy Benham και Alison Armstrong (Αίγυπτος) προσέφεραν γενικά σχόλια στο κείμενο
- ο Olle Rimsten (Σουηδία) έκανε κάποια γενικά σχόλια πάνω στο κείμενο
- η Christina Tovote (Σουηδία) προσέφερε γενικά σχόλια στο Κεφάλαιο 4.

Εισαγωγή

Η πληροφοριακή επάρκεια είναι ένας σημαντικός παράγοντας για τη δια βίου μάθηση. Είναι το πρώτο βήμα για την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων. Η ανάπτυξη αυτής της επάρκειας θα πρέπει να πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια της ζωής των πολιτών, ιδιαίτερα στην περίοδο των εκπαιδευτικών τους χρόνων, όταν οι βιβλιοθηκονόμοι, ως τμήμα της κοινότητας μάθησης και ως ειδικοί στη διαχείριση της πληροφορίας, θα πρέπει να αναλαμβάνουν ένα σημαντικό ρόλο στη διευκόλυνση της πληροφοριακής παιδείας. Μέσω της δημιουργίας μαθημάτων ενσωματωμένων στο πρόγραμμα σπουδών, οι βιβλιοθηκονόμοι, σε συνεργασία με την πανεπιστημιακή σχολή, θα μπορούσαν να συμβάλουν ενεργά στις μαθησιακές διαδικασίες των σπουδαστών, στις αναζητήσεις τους για τον εμπλουτισμό ή την ανάπτυξη δεξιοτήτων, γνώσεων και αξιών που χρειάζονται για να γίνουν μαθητές (learners) δια βίου.

Αυτές οι κατευθυντήριες οδηγίες αποτελούν ένα εννοιολογικό πρότυπο, που καθοδηγεί τις ακαδημαϊκές και σχολικές βιβλιοθήκες στη δημιουργία ενός προγράμματος πληροφοριακής παιδείας (Π.Π.), αν και οι περισσότερες από τις αρχές αυτές μπορούν να εφαρμοστούν και σε δημόσιες βιβλιοθήκες. Αυτό το κείμενο προσφέρει πληροφορίες για να οριοθετηθούν οι προσπάθειες για Π.Π. των εκπαιδευτών, των βιβλιοθηκονόμων και των διευκολυντών-οργανωτών της πληροφόρησης σε διεθνές επίπεδο, συγκεκριμένα σε χώρες που η Π.Π. βρίσκεται σε πρώιμα στάδια. Είναι, επίσης, πολύτιμες για οποιονδήποτε μπορεί να χρειαστεί να ξεκινήσει ένα πρόγραμμα Π.Π. και θα ήθελε ένα γενικό εννοιολογικό πλαίσιο, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική του θέση.

Χρηματοδότηση. Η αρχική χρηματοδότηση του Σχεδίου για τις Διεθνείς Κατευθυντήριες Οδηγίες για τον Γραμματισμό δόθηκε από την IFLA, το μητρικό οργανισμό του Τμήματος Πληροφοριακής Παιδείας. Συμπληρωματική χρηματοδότηση δόθηκε από το Πανεπιστήμιο της Veracruz και από το συγγραφέα, τον υπεύθυνο για το σχέδιο σύνταξης της Π.Π. Το τελικό βήμα της μετάφρασης και της προώθησης αυτών των κατευθυντήριων οδηγιών ολοκληρώθηκε με την γενναιόδωρη χρηματοδότηση της UNESCO.

Σύνταξη. Οι αρχές, οι διαδικασίες, οι προτάσεις και οι έννοιες που καταγράφονται σε αυτό το κείμενο είναι μία σύνθεση από διαφορετικά διεθνή κείμενα που σχετίζονται με την πληροφοριακή παιδεία. Το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου βασίζεται σε δημοσιευμένες εμπειρίες που έχουν γενικευθεί από εθνικές βιβλιοθηκονομικές ενώσεις, ως ακολούθως: η εκτεταμένη εργασία της Ένωσης Κολεγιακών και Ερευνητικών Βιβλιοθηκών (Association of College and Research Libraries - ACRL), οι εμβρυακές και πρώιμες συμβολές της Αμερικανικής Ένωσης Σχολικών Βιβλιοθηκών (American Association of School Libraries - AASL), η δουλειά που γίνεται από το σχέδιο Big Blue, τα μοντέλα πληροφοριακών δεξιοτήτων για την επίλυση προβλημάτων που αναπτύχθηκαν από τους Eisenberg και Berkowitz (1997), όλα από τις Ηνωμένες Πολιτείες, η συμβολή της Ένωσης Κολλεγιακών, Εθνικών και Πανεπιστημιακών Βιβλιοθηκών (Society of College, National and University Libraries - SCONUL) από το Ηνωμένο Βασίλειο, το Ινστιτούτο για την Πληροφοριακή Παιδεία της Αυστραλίας και της Ν. Ζηλανδίας (Australian and New Zealand Institute for Information Literacy) και η συμβολή του Μεξικανικού φόρουμ για την Πληροφοριακή Παιδεία.

Χρήση των οδηγιών. Αυτές οι Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Πληροφοριακή Παιδεία μπορούν να αναθεωρηθούν, να αλλαχτούν ή να προσαρμοστούν από βιβλιοθηκονόμους ανάλογα με τις ανάγκες του ιδρύματός τους, ώστε τα στοιχεία της Π.Π. να μπορούν να προσαρμοστούν καλύτερα σε τοπικές και εθνικές ανάγκες, όπου ο τοπικός προϋπολογισμός, οι πολιτικές, οι διαδικασίες και οι προτεραιότητες μπορεί να διαφέρουν. Η μόνη αξίωση για πνευματικά δικαιώματα για οποιοδήποτε κομμάτι αυτού του κειμένου είναι να γίνεται αναφορά σε αυτό. Οι κατευθυντήριες οδηγίες

χρησιμεύουν ως μνημόνιο στη διάρκεια του σχεδιασμού και της εφαρμογής ενός προγράμματος Π.Π. ή για την υποστήριξη προηγούμενης εργασίας στην πληροφοριακή παιδεία. Οι επαγγελματίες της πληροφόρησης πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι πρέπει να κάνουν ό,τι μπορούν με τους πόρους που ενδέχεται να διαθέτουν. Είναι καλύτερο να κάνουν κάτι, παρά να περιμένουν τη σχεδίαση του τέλειου προγράμματος πληροφοριακής παιδείας.

Διάρθρωση των κατευθυντήριων οδηγιών. Το κείμενο διαιρείται σε δέκα κεφάλαια τα οποία περιέχουν το οργανωτικό πλαίσιο της εργασίας για την πληροφοριακή παιδεία. Περιέχουν έναν ορισμό των εννοιών, μία πρόταση για πρότυπα πληροφοριακής παιδείας, μία ενότητα για την εξασφάλιση της δέσμευσης του ιδρύματος, τη διαχείριση της διαδικασίας της μάθησης, που περιλαμβάνει την ανάπτυξη του προσωπικού, τις εκπαιδευτικές θεωρίες, ανάμεσα σε άλλα βασικά θέματα για το πώς να εφαρμόσουν το πρόγραμμα, καθώς και μία λίστα των κύριων όρων Π.Π. με τους ορισμούς τους και μία βιβλιογραφία για περαιτέρω μελέτη. Στις περισσότερες περιπτώσεις κάθε θέμα παρουσιάζεται σε σύντομη εισαγωγή, ακολουθούμενη από παραγράφους με λίστες σημείων και γραφήματα, που συνοψίζουν τις διαδικασίες που ακολουθούνται. Το στυλ της γραφής είναι απλό και σχηματικό για εύκολη ανάγνωση.

Κεφάλαιο 1

Έννοιες της Πληροφοριακής Παιδείας

Είναι σημαντικό να γνωρίζει κανείς τις διαφορετικές έννοιες¹, που σχετίζονται με την πληροφοριακή παιδεία, για να προσδιοριστεί μία σαφής κατεύθυνση για ένα πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας. Αυτή η ενότητα περιλαμβάνει ένα σύντομο ορισμό των σχετικών όρων, ακολουθούμενο από τις βασικές έννοιες της πληροφοριακής παιδείας².

Τι είναι πληροφορία; Πληροφορία είναι ένα στοιχείο, που ορίζεται με ποικίλους τρόπους ανάλογα με το μορφότυπο και το μέσο που χρησιμοποιείται για την αποθήκευση ή μεταφορά του, καθώς και το επιστημονικό πεδίο που το ορίζει. Ο Case δίνει έναν ευρύτερο ορισμό. Εδώ ο όρος είναι συνώνυμος με:

- Συμπυκνωμένη γνώση
- Οργανωμένη ανθρώπινη εμπειρία
- Ένα στοιχείο που μπορεί να προσφέρει αναρίθμητα δεδομένα
- Ένα στοιχείο που μπορεί να εμφανιστεί σε διαφορετικά μορφότυπα, με διαφορετικές μορφές οργάνωσης, με διαφορετικούς τρόπους μεταφοράς και με ποικίλες μεθόδους διανομής
- Ανθρώπους: οικογένεια, φίλοι, εκπαιδευτές, συμφοιτητές
- Ιδρύματα, π.χ. επαγγελματίες του εθνικού συστήματος υγείας ή υπηρεσιών βοήθειας.

Η ανάγκη για αποτελεσματική χρήση της πληροφορίας. Η πληροφορία έχει γίνει ένας πόρος ζωτικής σημασίας για τις παγκόσμιες οικονομίες και είναι σίγουρα το βασικό συστατικό της εκπαίδευσης. Η πληροφορία είναι ένα ζωτικό στοιχείο για την τεχνολογική και επιστημονική εξέλιξη. Θέτει αρκετές προκλήσεις στα άτομα σε όλα τα στάδια της ζωής: σπουδαστές, εργαζόμενους και σε όλες τις κατηγορίες πολιτών. Η τρέχουσα υπερπληροφόρηση απαιτεί από τους ανθρώπους να τεκμηριώνουν και να αξιολογούν τις πληροφορίες, για να επιβεβαιωθεί η αξιοπιστία τους. Η πληροφορία από μόνη της δεν κάνει τα άτομα πληροφοριακά εγγράμματα. Η πληροφορία σίγουρα είναι:

- Ένα ζωτικό στοιχείο για τη δημιουργικότητα και την καινοτομία
- Ένας βασικός πόρος για τη μάθηση και την ανθρώπινη σκέψη
- Ένας πόρος κλειδί στη δημιουργία πιο μορφωμένων πολιτών
- Ένας παράγοντας που καθιστά τους πολίτες ικανούς να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα στην ακαδημαϊκή τους ζωή, στην υγεία και στην εργασία
- Ένα σημαντικό στοιχείο για εθνική κοινωνικό-οικονομική ανάπτυξη.

Τι είναι γραμματισμός; Ο βασικός ορισμός του γραμματισμού είναι «η κατάσταση να είναι κάποιος εγγράμματος» σύμφωνα με το Chambers English Dictionary (2003). Αυτό το έργο αναφοράς, από την άλλη, ορίζει τον εγγράμματο ως «... μορφωμένο/ικανό να διαβάσει ή να γράφει τον έχοντα την επάρκεια γι' αυτά» (σ. 1856)*. Στην εκπαιδευτική διάλεκτο, «Βασικός Γραμματισμός» σημαίνει

1 Μία αναζήτηση στη μηχανή αναζήτησης «Scirus» ρωτώντας για «Π.Π.» και «έννοια» στο χρονικό διάστημα 1994-2005 φέρνει 1765 αποτελέσματα σε περιοδικά

2 Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε: Bawden (2001) και Owusu-Ansah (2003)

* Σ.τ.Μ. «Ο γραμματισμός αποτελεί ένα σχετικά νέο όρο στο ελληνικό λεξιλόγιο και, ενώ περιλαμβάνει την έννοια του αλφαριθμητισμού, είναι ευρύτερος από αυτόν. Πρόκειται για μετάφραση του αγγλικού όρου literacy, που έχει επίσης αποδοθεί στην ελληνική γλώσσα ως *εγγραμματισμός* και ο οποίος δεν αναφέρεται απλά στην ικανότητα για ανάγνωση και γραφή. Η έννοια «γραμματισμός» αφορά τη δυνατότητα του ατόμου να λειτουργεί αποτελεσματικά σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας, χρησιμοποιώντας κείμενα γραπτού και προφορικού λόγου, καθώς επίσης μη γλωσσικά κείμενα (λ.χ. εικόνες, σχεδιαγράμματα, χάρτες κλπ.)».

http://www.komvos.edu.gr/glwssa/Odigos/thema_e1/e_1_thema.htm (Ημερ. ανάκτησης: 20-6-2009)

τους κλασικούς ή παραδοσιακούς γραμματισμούς, δηλαδή να μαθαίνει κάποιος να διαβάζει, να γράφει και να εκτελεί αριθμητικούς υπολογισμούς και πράξειφι βασικοί γραμματισμοί σε όλες σχεδόν τις κοινωνίες μαθαίνονται στη βασική και δευτεροβάθμια τυπική εκπαίδευση, πρωτίστως σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία, αλλά μερικές φορές οι γραμματισμοί αποκτούνται κατ' οίκον ή σε κοινοτικά μορφωτικά κέντρα.

Άλλες έννοιες «Γραμματισμού» που σχετίζονται με την πληροφοριακή παιδεία. Η πληροφοριακή παιδεία συνδέεται και με άλλους τύπους σχετικών γραμματισμών, αλλά θα πρέπει να διαφοροποιείται από αυτούς, ειδικά από την τεχνολογία των πληροφοριών, την ικανότητα στη χρήση των νέων μέσων, το δικτυακό γραμματισμό, τον ψηφιακό γραμματισμό, το δικτυακό ή διαδικτυακό γραμματισμό, «Πληροφορικός Γραμματισμός-Αλφαβητισμός» και «Αγωγή των Μέσων» (Bawden, 2001). Οι τελευταίοι δύο γραμματισμοί ορίζονται ξεκάθαρα από τον Horton (F. Horton, Jr., προσωπική επικοινωνία, Δεκέμβριος 2004) με τους ακόλουθους όρους:

- Πληροφορικός Γραμματισμός. Η γνώση και οι δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να κατανοεί κανείς τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ), περιλαμβανομένων του υλικού, του λογισμικού, των συστημάτων, των δικτύων (τόσο των τοπικών δικτύων όσο και του Διαδικτύου), και όλα τα άλλα συστατικά των υπολογιστικών και τηλεπικοινωνιακών συστημάτων.
- Αγωγή των Μέσων. Η γνώση κι οι δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να κατανοεί κανείς όλα τα μέσα και τα μορφότυπα, στα οποία τα δεδομένα, οι πληροφορίες και η γνώση δημιουργούνται, αποθηκεύονται, μεταδίδονται και παρουσιάζονται, π.χ. έντυπες εφημερίδες και περιοδικά δημοσιεύματα, περιοδικά, ραδιόφωνο, τηλεοπτικές αναμεταδόσεις, καλωδιακή, CD-ROM, DVD, κινητά τηλέφωνα, μορφότυπα κειμένου PDF και μορφότυπα JPEG για φωτογραφίες και εικόνες.

Η έννοια της πληροφοριακής παιδείας. Υπάρχουν αρκετοί ορισμοί, όχι ξεκάθαρα διατυπωμένοι, από οργανώσεις και συγγραφείς. Η American Association of School Librarians (AASL), ένας πρόδρομος στο χώρο της Π.Π. και η Association for Educational Communications and Technologies δηλώνουν ότι «η πληροφοριακή παιδεία - η ικανότητα να βρίσκει κανείς και να χρησιμοποιεί πληροφορίες - είναι ο θεμέλιος λίθος για τη δια βίου μάθηση» (Byerly/Brodie, 1999). Στο πλαίσιο της πληροφοριακής παιδείας, η AASL δηλώνει ότι: «ο πληροφοριακά εγγράμματος σπουδαστής εξασφαλίζει πρόσβαση στις πληροφορίες αποδοτικά και αποτελεσματικά, αξιολογεί τις πληροφορίες κριτικά και επιδέξια και χρησιμοποιεί τις πληροφορίες με ακριβή και δημιουργικό τρόπο» (Byerly/Brodie, 1999). Οι χρήστες θα πρέπει να διαθέτουν και στρατηγικές συγκέντρωσης πληροφοριών και δεξιότητες κριτικής σκέψης για να επιλέγουν, να απορρίπτουν, να συνθέτουν και να παρουσιάζουν πληροφορίες με νέο τρόπο, ώστε να επιλύουν πραγματικά προβλήματα (Byerly/Brodie, 1999). Αυτός ο ορισμός της πληροφοριακής παιδείας ξεπερνά τις δεξιότητες βιβλιοθήκης και τη χρήση διακριτών δεξιοτήτων και στρατηγικών, για να είναι ικανός κάποιος να χρησιμοποιεί περίπλοκες πληροφορίες από μία ποικιλία πηγών, για να κατανοεί και να επιλύει προβλήματα (Kuhlthau, όπως αναφέρεται στο Stripling, 1999).

Ένας ευρέως χρησιμοποιούμενος ορισμός. Προσπάθειες να οριστεί η «Πληροφοριακή Παιδεία» γίνονται εδώ και αρκετά χρόνια, κυρίως από βιβλιοθηκονόμους ή επαγγελματίες, που σχετίζονται με τη βιβλιοθηκονομία, και υπάρχουν περισσότερες ομοιότητες παρά διαφορές σε αυτούς τους ορισμούς (Owusu-Ansah, 2003). Ο πιο κοινώς αναφερόμενος και χρησιμοποιούμενος ορισμός της Π.Π. είναι αυτός που έχει υιοθετηθεί από την American Library Association (ALA), 1998: «Για να είναι ένα άτομο πληροφοριακά εγγράμματο, πρέπει να είναι ικανό να αναγνωρίζει πότε η πληροφορία είναι απαραίτητη και να έχει την ικανότητα να εντοπίζει, να αξιολογεί και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά την αναγκαία πληροφορία. Τα πληροφοριακά εγγράμματα άτομα

είναι εκείνα που έχουν μάθει πώς να μαθαίνουν» (σελ. 55-56). Γνωρίζουν πώς να μαθαίνουν, γιατί ξέρουν πώς είναι οργανωμένη η πληροφορία, ξέρουν πώς να βρίσκουν πληροφορίες και ξέρουν πώς να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες με τέτοιο τρόπο που οι άλλοι μπορούν να μαθαίνουν από αυτές (Byerly/Brodie, 1999). «Οποιαδήποτε σημασιολογία κι αν αποδίδουμε στον όρο της Π.Π., ο ορισμός της ALA είναι από μόνος του αρκετά ευρύς για να περικλείει ολόκληρο το φάσμα των πληροφοριακών δεξιοτήτων από την παραδοσιακή γνώση των Inuit* μέχρι τις μηχανές αναζήτησης υψηλής τεχνολογίας, και πιθανόν να εφαρμόζεται για πολλές δεκαετίες» (Cambell, 2004).

Πληροφοριακή επάρκεια. Ένας ικανός-επαρκής πολίτης, είτε φοιτητής, είτε επαγγελματίας ή εργάτης, είναι σε θέση να αναγνωρίζει τις πληροφοριακές του/της ανάγκες, να ξέρει πώς να εντοπίζει, να προσδιορίζει την πρόσβαση, να ανακτά, να αξιολογεί, να οργανώνει και να χρησιμοποιεί τις πληροφορίες. Για να είναι ένα άτομο πληροφοριακά εγγράμματο, πρέπει να γνωρίζει πώς να επωφελείται από τον κόσμο της γνώσης και να ενσωματώνει την εμπειρία άλλων στο δικό του πλαίσιο. Με τα λόγια του Mackenzie, το πληροφοριακά εγγράμματο άτομο είναι ικανό για

- «Έρευνα:

η ικανότητα να εντοπίζει σχετικές πληροφορίες, να τις εξετάζει προσεκτικά, να τις ταξινομεί και να τις επιλέγει

- Ερμηνεία:

η ικανότητα να μεταφράζει/μετατρέπει τα δεδομένα και τις πληροφορίες σε γνώση, βαθιά αντίληψη και κατανόηση

- Δημιουργία νέων ιδεών:

Καλλιέργεια νέων αντιλήψεων».

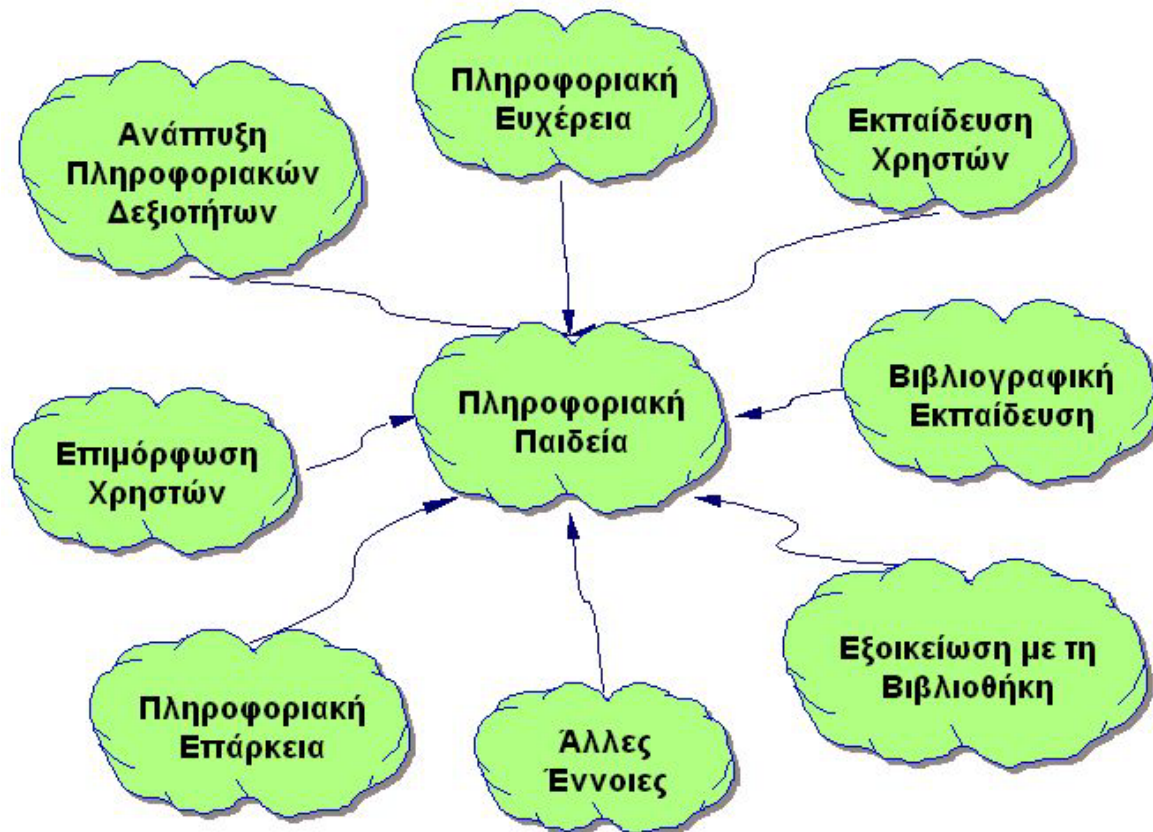
Ενέργειες των βιβλιοθηκονόμων που συνεισφέρουν στην πληροφοριακή παιδεία. Υπάρχουν αρκετοί ορισμοί, που αποτελούν τμήμα ή συνεισφέρουν στην έννοια της πληροφοριακής παιδείας. Ο καθένας έχει το δικό του σημασιολογικό περιεχόμενο, πέρα από τις διαφορές που χαρακτηρίζονται από τον τύπο των δεξιοτήτων, το επίπεδο, τις κατηγορίες της μάθησης και τις μεθόδους διευκόλυνσης της διδασκαλίας. Συμπεριλαμβάνοντας πολλές διαφορετικές έννοιες, η Π.Π. έχει εξελιχθεί από την εκπαίδευση βιβλιοθήκης και τα προγράμματα που εστιάζουν στις πληροφοριακές δεξιότητες στο παρελθόν, στην τρέχουσα έννοια της πληροφοριακής παιδείας. Καθώς η εκπαίδευση βιβλιοθήκης δίνει έμφαση στον εντοπισμό του υλικού της βιβλιοθήκης, η Π.Π. υπό μία έννοια επικεντρώνεται στις πληροφοριακές στρατηγικές και υπό μία άλλη έννοια, χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη διαδικασία της αναζήτησης πληροφοριών και τις ικανότητες χρήσης αυτών. Συνοψίζοντας, η πληροφοριακή παιδεία επικεντρώνεται στη χρήση των πληροφοριών παρά στις βιβλιογραφικές δεξιότητες, δηλαδή οι σπουδαστές πρέπει να αναπτύσσουν πληροφοριακή επάρκεια, για να γίνουν πιο επιτυχημένοι μαθητές (learners). Κάποιοι όροι που σχετίζονται με την Π.Π. είναι (βλέπε το Γλωσσάρι για επιπρόσθετους ορισμούς):

- Πληροφοριακή ευχέρεια - επιδεκτικότητα ή κατοχή της πληροφοριακής επάρκειας
- Εκπαίδευση χρηστών - παγκόσμια προσέγγιση για τη διδασκαλία στους χρήστες της πρόσβασης σε πληροφορίες
- Εκπαίδευση βιβλιοθήκης - εστίαση στις δεξιότητες βιβλιοθήκης
- Βιβλιογραφική εκπαίδευση- εκπαίδευση χρηστών στην αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών
- Πληροφοριακή επάρκεια - σύνθετες δεξιότητες και στόχοι της πληροφοριακής παιδείας
- Πληροφοριακές δεξιότητες - εστίαση στις δυνατότητες πληροφόρησης

* Σ.τ.Μ. φυλή Εσκιμώων στην Αλάσκα

- Ανάπτυξη πληροφοριακών δεξιοτήτων - διαδικασία της διευκόλυνσης των πληροφοριακών δεξιοτήτων.

Εικόνα 1. Η έννοια της Πληροφοριακής Παιδείας

Η προσέγγιση του εποικοδομισμού. Οι δεξιότητες της βιβλιοθήκης για τον εντοπισμό και την πρόσβαση στις πληροφορίες δεν είναι ίδιες με τις ανώτερες ικανότητες του να ξέρει κάποιος πώς να αξιολογεί, να ερμηνεύει και να χρησιμοποιεί τις πληροφορίες. Οι εκπαιδευτικές μέθοδοι της δια βίου μάθησης και οι εκπαιδευτικές θεωρίες έχουν επηρεάσει τη διδασκαλία της πληροφοριακής παιδείας. Μία προσέγγιση του εποικοδομισμού εστιάζει στην ενασχόληση των σπουδαστών με τις πληροφορίες με σκοπό την επίλυση ενός προβλήματος και, ως εκ τούτου, την κατανόηση μέσα από την ενεργή έρευνα και σκέψη, σε αντίθεση με την απομνημόνευση γεγονότων, που παρουσιάζονται με την παραδοσιακή διδασκαλία στην τάξη. Τέτοια παιδαγωγική προσέγγιση, όπου είναι απαραίτητη η πληροφοριακή παιδεία, επιτρέπει στους σπουδαστές να γίνουν ικανοί μαθητές (learners). Από την άλλη, η πληροφοριακή παιδεία στηρίζεται ή πρέπει να στηρίζεται σε μάθηση βασισμένη σε πηγές (resource-based learning), στην ανακάλυψη πληροφοριών και στη διδασκαλία, που στηρίζεται στην έρευνα και την επίλυση προβλημάτων. Το θεμελιώδες ζήτημα είναι να προσπαθεί κάποιος να γίνει «παιδαγωγικά εξειδικευμένος» χρησιμοποιώντας έναν αριθμό κατάλληλων προσεγγίσεων, ώστε να διευκολύνει την επίτευξη των επιδιωκόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, να δίνει τη δυνατότητα στους σπουδαστές να κάνουν αποτίμηση και να αναγνωρίζουν τόσα στυλ μάθησης και προσεγγίσεις όσα είναι εφικτό (Walton, 2004). Αυτή η τριγωνοποιημένη προσέγγιση αναφέρεται από τον Bligh (1998, σελ. 5).

Μετάφραση του όρου*. Η μετάφραση του όρου της πληροφοριακής παιδείας από τα αγγλικά σε άλλες γλώσσες είναι δύσκολη. Έτσι οι επαγγελματίες της πληροφόρησης από διαφορετικές χώρες θα πρέπει να εξετάσουν ποιες λέξεις μεταφέρουν το σωστό νόημα, για να αποφύγουν τη σημασιολογική απόρριψη από τις δικές τους κοινότητες μάθησης. Στα ισπανικά, η κυριολεκτική μετάφραση της Π.Π. είναι ισχυρά συνδεδεμένη με τη γενική έννοια του «Γραμματισμού». Ο όρος πληροφοριακή παιδεία, εξαιτίας του συσχετισμού του με τις βασικές δεξιότητες της ανάγνωσης και της γραφής δεν είναι ιδιαίτερα αρεστός στους εκπαιδευτικούς και τις πανεπιστημιακές σχολές. Ο πιο κοινά αποδεκτός όρος είναι «Desarrollo de habilidades informativas (DHI)/ Ανάπτυξη των Πληροφοριακών Δεξιοτήτων», ένας όρος που αντί να χρησιμοποιεί ένα ουσιαστικό, επισημαίνει τη διαδικασία της Π.Π. Μία παρόμοια σημασιολογική πρόκληση εμφανίζεται, επίσης, στη Γαλλική γλώσσα και η επιλογή μίας κοινής έκφρασης βρίσκεται υπό επεξεργασία. Οι περισσότερες χώρες χρησιμοποιούν κυριολεκτική μετάφραση του γραμματισμού, ενώ άλλες επιλέγουν να τονίσουν την «ακανότητα».

Αναφορές

American Association of School Librarians and Association for Educational Communications and Technology. 1998. *Information Power: Building Partnerships for Learning*. Chicago: ALA.

Bawden, D. (2001, March). Information and Digital Literacies: A Review of Concepts. στο *Journal of Documentation*, No. 57, σσ. 218-259.

Behrens, S.J. (1994, April). *A Conceptual Analysis and Historical Overview of Information Literacy*. *College and Research Libraries*, Vol. 55, No. 4, σσ.309-322.

Bligh, Donald A. (2000). What's the Use of Lectures? Στο *Gibbs, Teaching in Higher Education: Theory and Evidence*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, σελ. 346.

Bruce, C. and Candy, P. (Eds.) (2000). *Information Literacy Around the World: Advances in Programs and Research*. Wagga, Wagga, Australia, Centre for Information Studies Charles Sturt University.

Bruce, C. (1997). *The Seven Faces of Information Literacy: Seven Faces of Information Literacy*. AULSIB Press, Adelaide Auslib Press.

Byerly, Greg and Brodie, Carolyn S. (1999). Information literacy skills models: defining the choices. Στο *Learning and libraries in an information age: principles and practice*. Ed. Barbara K. Stripling, Englewood: Littleton: Libraries Unlimited, σσ. 54-82.

Campbell, S. (2004). *Defining Information Literacy in the 21st century*. IFLA 70th Conference Ημερομηνία ανάκτησης 21 Σεπτεμβρίου 2004, από <http://www.ifla.org/IV/ifla70/papers/059e-Campbell.pdf>

Σ.τ.Μ. Στην ελληνική γλώσσα η κυριολεκτική απόδοση του όρου «Information Literacy» ως «Πληροφοριακός Γραμματισμός» δεν συνηθίζεται στον ίδιο βαθμό όσο ο όρος «Πληροφοριακή Παιδεία». Ο όρος Γραμματισμός, παλιότερα αλφαριθμητισμός, αφορά την τεχνική έννοια της διαδικασίας απόκτησης στοιχειωδών γνώσεων και συγκεκριμένων δεξιοτήτων. Αντίθετα ο όρος Παιδεία αφορά στην κουλτούρα, στην καλλιέργεια του ατόμου σε γνωστικό, συναισθηματικό και ψυχοκινητικό επίπεδο (Bloom & Krathwohl 1991), με σκοπό την απόκτηση γνώσεων δεξιοτήτων και στάσεων και τη συνειδητοποίηση, δηλαδή, τη διεργασία με την οποία το άτομο κατορθώνει να αποκτήσει βαθειά επίγνωση της πραγματικότητας (Freire, 1977) και να διαχειριστεί το σύγχρονο κοινωνικοπολιτιστικό περιβάλλον όπως αυτό διαμορφώνεται στην Κοινωνία της Πληροφορίας.

Bloom, B.S. & Krathwohl, D.R. (1991) *Ταξινόμια διδακτικών στόχων: Τομός β' Συναισθηματικός τομέας*. Θεσσαλονίκη: Κώδικας
Freire, P. (1977) *Πολιτιστική δράση για την κατάκτηση της ελευθερίας*. Αθήνα: Καστανιώτης

Case, D. (2002). *Looking for Information: A Survey of Research on Information Seeking*. Needs and Behavior. New York: Academic Press.

Chambers English Dictionary (2003). 9 Ed. Edinburgh: W. and R. Chambers and Cambridge: Cambridge University Press. σελ. 1856.

Dibble, M. (2004, July). *Directory of Online Resources for Information Literacy: Definitions of Information Literacy and Related Terms*. Ημερομηνία ανάκτησης 27 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του University of South Florida: <http://www.lib.usf.edu/ref/doril/definitions.html>

Horton, Jr. F. (2004, December). *Comments on International Guidelines on Information Literacy*. (E-Mail), Washington, DC. σελ. 4.

Humes, B. (2004, July). *Understanding Information Literacy*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από <http://www.ed.gov/pubs/UnderLit/index.html>Information

Literacy: Definitions and Models. (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 21 Σεπτεμβρίου 2004, από το δικτυακό τόπο The Information Literacy Place: <http://dis.shef.ac.uk/literacy/definitions.htm>

Kuhlthau, C. (1999). Literacy and Learning for the Information Age. Στο *Stripling, B., Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited. σελ. 59.

McKenzie, Jamie. (1997). *Filling the Tool Box: Classroom Strategies to Engender Student Questioning*. Ημερομηνία ανάκτησης 5 Νοεμβρίου 1998, από το δικτυακό τόπο: <http://fromnowon.org/toolbox.html#Class>

Owusu-Ansah, E. (2003). Information Literacy and the Academic Library: a Critical Look at a Concept and the Controversies Surrounding It. *The Journal of Academic Librarianship*, Vol. 29, σσ. 219-230.

Peterson, P. L. and Clark, C. M. (1978). Teachers' reports of their cognitive processes during Teaching, *American Educational Research Journal*, Vol. 15, No. 4, σσ. 555-565.

Rader, H. (2002) Information Literacy 1973-2002: A Selected Literature Review. *Library Trends*, Vol.51, No. 1, σσ. 242-259.

Siitonen, L. (2004, July). *Information Literacy: Gaps Between Concepts and Applications*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο της IFLA: <http://www.ifla.org/IV/ifla62/62-siil.htm>

Walton, G. (Νοέμβριος, 2004). *Comments on the draft International guidelines on Information Literacy produced for IFLA*. (E-Mail), Stoke-on-Trent, England, σελ. 5.

Κεφάλαιο 2

Πληροφοριακή Παιδεία και Δια Βίου Μάθηση

με τη συνεισφορά του Forest
Woody Horton, Jr.

Η Πληροφοριακή Παιδεία και η δια βίου μάθηση έχουν μία στρατηγικής σημασίας, αλληλοενισχυόμενη σχέση, η οποία είναι κρίσιμη για την επιτυχία κάθε ατόμου, οργανισμού, ιδρύματος και χώρας στην παγκόσμια κοινωνία της πληροφορίας. Σε ιδανικές συνθήκες οι δύο αυτοί σύγχρονοι επιστημονικοί κλάδοι θα πρέπει να συζευχθούν, ώστε να συμβιώνουν και να συνεργάζονται, εάν θέλουμε οι άνθρωποι και οι θεσμοί να επιβιώσουν με επιτυχία και να συναγωνιστούν στον 21ο αιώνα και στο μέλλον.

Αλληλο-συσχέτιση των δύο εννοιών. Και οι δύο αυτές έννοιες:

- Είναι σε μεγάλο βαθμό αυτόνομες και ανεξάρτητες. Δεν απαιτούν τη μεσολάβηση ενός εξωτερικού παράγοντα, ενός οργανισμού ή ενός συστήματος πέρα από το ίδιο το άτομο, παρόλο που η συμβουλή και η βοήθεια από ένα σημαντικό φίλο, όπως από ένα σύμβουλο – μέντορα η ένα φροντιστή μπορεί να είναι χρήσιμη.
- Ενδυναμώνουν τα άτομα. Στοχεύουν στο να βοηθούν τα άτομα όλων των ηλικιακών ομάδων, άσχετα από την κοινωνική ή οικονομική τους κατάσταση, το ρόλο ή τη θέση στην κοινωνία, το γένος, τη φυλή, τη θρησκεία ή την εθνική καταγωγή.
- Ωθούν τα άτομα. Όσο πιο πληροφοριακά εγγράμματο γίνεται το άτομο, και όσο πιο καλά έχει μάθει την πληροφοριακή παιδεία και συνηθίζει να την χρησιμοποιεί, τόσο περισσότερο «σοφός» θα είναι, ειδικά εάν η πληροφοριακή παιδεία χρησιμοποιείται δια βίου.

Θεωρητικά κάποιος θα μπορούσε να επιδιώξει το στόχο του να γίνει περισσότερο πληροφοριακά εγγράμματος, αλλά όχι συνεχόμενα στη διάρκεια της ζωής του. Αντίστροφα, κάποιος θα μπορούσε να επιδιώξει το στόχο της δια βίου μάθησης, αλλά χωρίς πρώτα να έχει γίνει πληροφορικά εγγράμματος. Παίρνοντας την κάθε έννοια ξεχωριστά, κανένα «μονοπάτι» μόνο του δεν μεγιστοποιεί τη δυνατότητα του ατόμου να «μάθει να μαθαίνει».

Πληροφοριακή παιδεία και δια βίου μάθηση. Όταν συνδυαστούν η πληροφοριακή παιδεία και η δια βίου μάθηση ουσιαστικά βελτιώνουν:

- Το σύνολο των προσωπικών προτιμήσεων και των επιλογών, που ανοίγονται και προσφέρονται στο άτομο στο πλαίσιο προσωπικών, οικογενειακών και κοινωνικών καταστάσεων.
- Την ποιότητα και τη χρησιμότητα της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης-κατάρτισης, τόσο στο πλαίσιο της τυπικής σχολικής εκπαίδευσης, που προηγείται από την είσοδο στην αγορά εργασίας, όσο και αργότερα στο πλαίσιο της άτυπης επαγγελματικής ή ενδοεπιχειρησιακής εκπαίδευσης.
- Την προοπτική να βρει και να διατηρήσει μία ικανοποιητική εργασία και να ανελιχτεί γρήγορα στην κλίμακα της καριέρας και με τις κατάλληλες ανταμοιβές και να παίρνει αποδοτικές και έξυπνες οικονομικές και επιχειρησιακές αποφάσεις.
- Την αποτελεσματική συμμετοχή του ατόμου σε κοινωνικά, πολιτιστικά και πολιτικά πλαίσια, τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε ανώτερα επίπεδα, και στην αναγνώριση και επίτευξη επαγγελματικών στόχων και φιλοδοξιών.

Η πληροφοριακή παιδεία είναι ένα «σύνολο δεξιοτήτων» που μπορούν να αποκτηθούν μέσω της μάθησης. Αυτό το σύνολο δεξιοτήτων περιλαμβάνει μία συγκεκριμένη στάση απέναντι στην ίδια τη μάθηση, τη χρήση εργαλείων, όπως τα δικτυακά μαθήματα, τη χρήση τεχνικών, όπως την εργασία σε ομάδες, και τη χρήση μεθόδων, όπως την εμπιστοσύνη σε μέντορες, εκπαιδευτές και επιθεωρητές.

Αντίθετα, η δια βίου μάθηση είναι μία καλή συνήθεια, η οποία θα πρέπει να αποκτηθεί και να συνοδεύεται από την υιοθέτηση μίας θετικής ψυχικής διάθεσης. Η προθυμία για αλλαγή και η περιέργεια ή η ασυγκράτητη επιθυμία για γνώση είναι πολύ χρήσιμες προϋποθέσεις για τη δια βίου μάθηση.

Εικόνα 2. Πληροφοριακή Παιδεία και δια Βίου Μάθηση

Οι βιβλιοθήκες και οι βιβλιοθηκονόμοι ως εταίροι σε μια ομάδα πληροφοριακής παιδείας/δια βίου μάθησης. Αυτό είναι ένα κείμενο της IFLA και είναι ξεκάθαρο ότι η IFLA ενδιαφέρεται για τις βιβλιοθήκες και τους βιβλιοθηκονόμους. Ωστόσο, η εφαρμογή ενός προγράμματος πληροφοριακής παιδείας/δια βίου μάθησης δεν μπορεί να γίνει αποκλειστικά από τους βιβλιοθηκονόμους στις βιβλιοθήκες. Αυτό το τεράστιο έργο είναι ευθύνη όλης της κοινότητας μάθησης: εκπαιδευτικών, πανεπιστημιακών σχολών, γονέων, σπουδαστών και της κοινωνίας γενικά. Πρέπει να συγκροτηθεί μία ομάδα και να εντοπιστούν οι εταίροι, που μπορούν να εργαστούν με το βιβλιοθηκονόμο. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο των σχολικών βιβλιοθηκών η ομάδα συνεργασίας μπορεί να περιλαμβάνει ένα ή περισσότερους εκπαιδευτικούς, έναν εξωτερικό ειδικό, ένα σχολικό σύμβουλο και πιθανότατα και άλλους. Στο πλαίσιο μίας δημόσιας βιβλιοθήκης η σύνθεση της ομάδας συνεργασίας θα μπορούσε να είναι κάπως διαφορετική.

Οι βιβλιοθήκες και οι βιβλιοθηκονόμοι ως παράγοντες αλλαγής της πληροφοριακής παιδείας. Η πληροφοριακή παιδεία είναι σημαντική πέρα από το χώρο των βιβλιοθηκών και της βιβλιοθηκονομίας. Επομένως, οι βιβλιοθηκονόμοι μπορούν να εργαστούν ως παράγοντες αλλαγής, για να βοηθήσουν άλλους τομείς να εξελιχθούν και να θέσουν σε εφαρμογή τις πολιτικές, τα προγράμματα και τα σχέδια πληροφοριακής παιδείας. Σε αυτό το πλαίσιο ο/η βιβλιοθηκονόμος μπορεί να λειτουργήσει ως ένας ειδικός σύμβουλος και δεν θα πρέπει να διστάζει να προσφέρει τις υπηρεσίες του/της σε άλλους χώρους. Για παράδειγμα, στο περιβάλλον μιας ιδιωτικής επιχείρησης, η πληροφοριακή παιδεία/δια βίου μάθηση είναι σημαντική για ολόκληρη την εταιρία, όχι μόνο στους βιβλιοθηκονόμους αλλά και σε άλλους επαγγελματίες της πληροφόρησης. Οι βιβλιοθηκονόμοι θα πρέπει να έχουν συμβουλευτικό ρόλο, για να βοηθούν άλλα τμήματα και μονάδες μέσα στην επιχείρηση, να αναπτύσσουν τα δικά τους προγράμματα πληροφοριακής παιδείας. Το ίδιο ισχύει και για κυβερνητικούς οργανισμούς σε όλα τα επίπεδα.

Μεγάλη ή μικρή, η βιβλιοθήκη σας παίζει ρόλο στην Π.Π. Ανεξάρτητα από το μέγεθος και τους πόρους της, η βιβλιοθήκη έχει ένα σημαντικό ρόλο ως μέρος του προγράμματος πληροφοριακής παιδείας του ιδρύματος, γιατί όχι και ως πρόδρομος της αλλαγής για την Π.Π. Οι βιβλιοθηκονόμοι και άλλοι ειδικοί της πληροφόρησης θα πρέπει να προωθούν τα προγράμματα και τις δραστηριότητες πληροφοριακής παιδείας, επειδή η βιβλιοθήκη ή το κέντρο πληροφόρησής τους είναι:

- Αποθετήριο γνώσης
- Δεξαμενή πληροφοριών σε πολλαπλά μορφότυπα
- Κέντρα με βιβλιοθηκονόμους που είναι εξειδικευμένοι στην πληροφόρηση
- Πανεπιστημιακό τμήμα με χώρους μάθησης
- Χώρος για αλληλεπίδραση με συμμαθητές και ομάδες μάθησης
- Χώρος για γνωστική κοινωνικοποίηση
- Χώρος με συμβούλους πληροφόρησης / ειδικούς συμβούλους πληροφοριακού υλικού
- Κέντρο με πρόσβαση σε υπολογιστές, που επεξεργάζεται και διακινεί τη γνώση
- Δίοδος για το διαδίκτυο, ένας κόσμος πληροφοριών.

Μαθήματα και αναθεωρημένα προγράμματα σπουδών είναι ένα μόνο δυνητικό προϊόν. Προγράμματα Πληροφοριακής Παιδείας/Δια βίου Μάθησης και αναθεωρημένα προγράμματα σπουδών είναι ένα μόνο δυνητικό προϊόν ή το αποτέλεσμα αυτής της πρωτοβουλίας. Εξίσου σημαντικά για την Πληροφοριακή Παιδεία/Δια βίου Μάθηση είναι:

- Αρχές
- Πολιτικές
- Προγράμματα
- Πιλοτικό Σχέδιο
- Μοντέλα
- Εργαστήρια
- Φροντιστήρια
- Συνεδρίες καταγισμού ιδεών
- Τεχνικές, εργαλεία, μέθοδοι.

Εν συντομία, υπάρχει ένα σύνολο από πιθανά προϊόντα και αποτελέσματα, τα οποία θα μπορούσαν να προκύψουν από αυτή την προσπάθεια. στα οποία η διοίκηση θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα και να αναλάβει δράση.

Αναφορές

Bundy, A. (2002). Essential Connections: School and Public Libraries for Lifelong Learning. *Australian Library Journal*, Vol. 51, σσ. 47-70.

Candy, P. (2002). *Lifelong Learning and Information Literacy*. Ημερομηνία ανάκτησης 20 Οκτωβρίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/papers/candy-fullpaper.pdf>

Case, D. (2002). *Looking for Information: A Survey of Research on Information Seeking, Needs and Behavior*. New York: Academic Press.

Ford, N. (2003, April). Towards a Model of Learning for Educational Informatics. *Journal of Documentation*, Vol. 60, σσ. 183-225.

Hancock, V. E. (2004). *Information Literacy for Lifelong Learning*. Ημερομηνία ανάκτησης 21 Οκτωβρίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.libraryinstruction.com/information-literacy.html>

Hepworth, M. (2004, March). A Framework for Understanding User Requirements for an Information Service: Defining the Needs of Informal Careers. *Journal of the American Society of Information Science and Technology*, Vol. 55, σσ. 695-708.

Hiscock, J and Marriott, P. (2003, March). *A Happy Partnership Using an Information Portal to Integrate Information Literacy Skills into an Undergraduate Foundation Course*. Australian Academic and Research Libraries, Vol. 34, σσ. 32-41.

Kapitzke, C. (2003). *Information Literacy: A Positivist Epistemology and a Politics of Outformation*. *Educational Theory*, Vol. 53, No. 1, σσ. 37-53.

Langford, L. (2001, June). *Critical Literacy: A Building Block Towards the Information Literate School Community*. *Teacher Librarian*, Vol. 28, σσ. 18-21.

Mednick, M. (2002). *Information Literacy: The New Challenge*. California. σελ. 17.

Nimon, M. (2002, March 24). *Developing Lifelong Learners: Controversy and the Educative Role of the Academic Librarian*. Australian Academic and Research Libraries, Vol. 33, σσ. 14-24.

Pappas, Mand Tepe, A. (2002). *Pathways to Knowledge and Inquiry Learning*. United States of America, Colorado. (Information Literacy Series). σελ. 149.

Κεφάλαιο 3

Διεθνή Πρότυπα

Αυτή η ενότητα περιλαμβάνει μία πρόταση για πρότυπα πληροφοριακής παιδείας για τη διεθνή βιβλιοθηκονομική κοινότητα της IFLA. Αυτό είναι το κεντρικό ζήτημα αυτών των οδηγιών. Τα πρότυπα μπορούν να υιοθετηθούν ως έχουν, αλλά, εάν είναι δυνατόν, θα ήταν προτιμότερο να προσαρμοστούν στις τοπικές ανάγκες οργανισμών ή χωρών.

Δομή των προτύπων. Τα πρότυπα πληροφοριακής παιδείας για τη διαμόρφωση επιτυχημένων μαθητών (learners) περιλαμβάνουν τρία βασικά συστατικά : πρόσβαση, αξιολόγηση και χρήση της πληροφορίας. Αυτοί οι κύριοι στόχοι εντοπίζονται στα περισσότερα πρότυπα που δημιουργούνται από βιβλιοθηκονομικές ενώσεις, όπως η σχετική συμβολή των ASL, ACRL, SCOUNL και του Ινστιτούτου για την Πληροφοριακή Παιδεία της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας που συνεπικουρείται από τη δουλειά άλλων χωρών, όπως του Μεξικού και μεμονωμένων εκπαιδευτών (Byerly/Brodie, 1999, Kuhlthau, όπως αναφέρεται στο Stripling, 1999). Τα πρότυπα πληροφοριακής παιδείας της IFLA βασίζονται σε αυτές τις διεθνείς εμπειρίες και συνεισφορές και περιγράφονται πλήρως στη βιβλιογραφία στο τέλος του κειμένου. Τα πρότυπα της IFLA ομαδοποιούνται κάτω από τα τρία βασικά συστατικά της Π.Π.

A. ΠΡΟΣΒΑΣΗ. Ο χρήστης έχει αποτελεσματική και αποδοτική πρόσβαση στην πληροφορία

1. Ορισμός και διατύπωση της πληροφοριακής ανάγκης

Ορίζει και αναγνωρίζει την ανάγκη για πληροφορίες
Αποφασίζει να κάνει κάτι για να βρει τις πληροφορίες
Εκφράζει και ορίζει την πληροφοριακή ανάγκη
Ξεκινά τη διαδικασία αναζήτησης

2. Εντοπισμός των πληροφοριών

Εντοπίζει και αξιολογεί πιθανές πηγές πληροφοριών
Αναπτύσσει στρατηγικές αναζήτησης
Εξασφαλίζει πρόσβαση σε επιλεγμένες πληροφοριακές πηγές
Επιλέγει και ανακτά τις εντοπισμένες πληροφορίες

B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ. Ο χρήστης αξιολογεί την πληροφορία με κριτικό πνεύμα και επάρκεια

1. Αξιολόγηση των πληροφοριών

Αναλύει, εξετάζει και ανασύρει τις πληροφορίες
Γενικεύει και ερμηνεύει τις πληροφορίες
Επιλέγει και συνθέτει τις πληροφορίες
Αξιολογεί την ακρίβεια και τη σχετικότητα των πληροφοριών που έχουν ανακτηθεί

2. Οργάνωση των πληροφοριών

Τακτοποιεί και ταξινομεί σε κατηγορίες τις πληροφορίες
Ομαδοποιεί και οργανώνει τις ανακτηθείσες πληροφορίες
Αποφασίζει ποια είναι η καλύτερη και η πιο χρήσιμη πληροφορία

Γ. ΧΡΗΣΗ. Ο χρήστης εφαρμόζει/χρησιμοποιεί τις πληροφορίες με ακρίβεια και δημιουργικότητα

1. Χρήση των πληροφοριών

Βρίσκει νέους τρόπους να μεταδίδει, να παρουσιάζει και να χρησιμοποιεί τις πληροφορίες
 Χρησιμοποιεί τις ανακτηθείσες πληροφορίες
 Μαθαίνει ή εσωτερικεύει τις πληροφορίες ως προσωπική γνώση
 Παρουσιάζει το προϊόν των πληροφοριών

2. Διακίνηση και ηθική χρήση των πληροφοριών

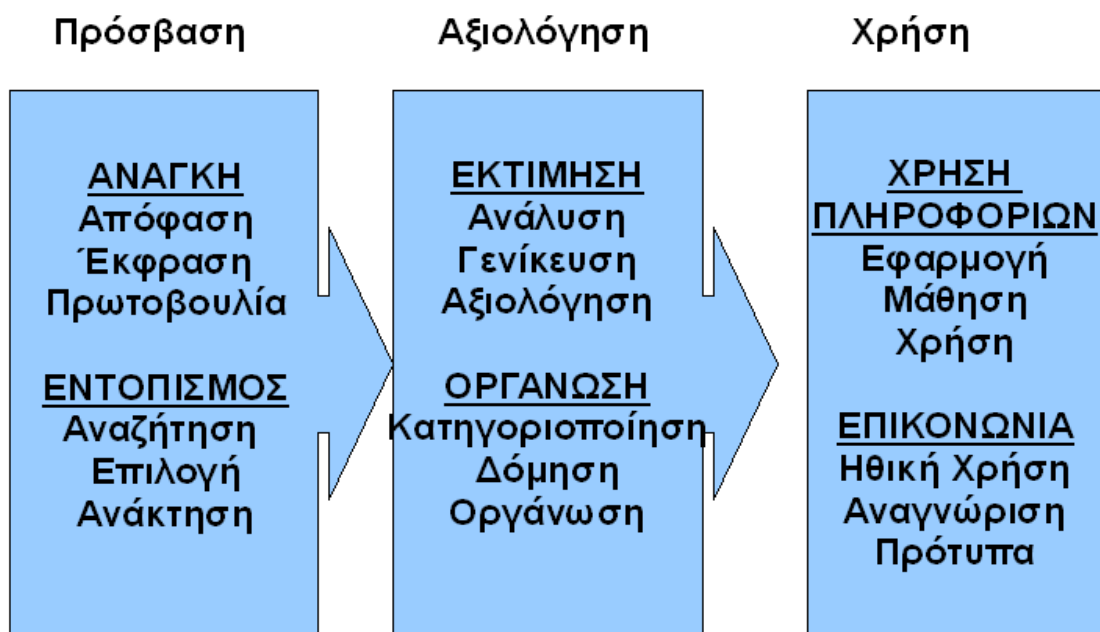
Αντιλαμβάνεται την ηθική χρήση των πληροφοριών

Σέβεται τη νομική χρήση των πληροφοριών

Μεταδίδει/διακινεί το προϊόν της μάθησης με αναφορά στην πνευματική ιδιοκτησία

Χρησιμοποιεί τα σχετικά πρότυπα βιβλιογραφικών αναφορών

Εικόνα 3. Πληροφοριακή Επάρκεια

Πληροφοριακή Παιδεία. Περιληπτικά, η πληροφοριακή παιδεία θεωρείται πως είναι η γνώση και οι δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να βρίσκει κανείς ακριβώς τις πληροφορίες που χρειάζονται για να εκτελέσει ένα συγκεκριμένο έργο ή για να λύσει κάποιο πρόβλημα, να αναζητά πληροφορίες οικονομικά ανταποδοτικές, να τις οργανώνει και να τις αναδιοργανώνει, να τις ερμηνεύει και να τις αναλύει, εφόσον έχουν βρεθεί και ανακτηθεί (π.χ. από το διαδίκτυο), να αξιολογεί την ακρίβεια και την αξιοπιστία των πληροφοριών, λαμβάνοντας υπόψη την ηθική αναγνώριση των πηγών από τις οποίες αποκτήθηκαν οι πληροφορίες, να διακινεί και να παρουσιάζει τα αποτελέσματα της ανάλυσης και της ερμηνείας αυτών σε άλλους, εάν είναι απαραίτητο, και μετά να τις χρησιμοποιεί για την επίτευξη ενεργειών και αποτελεσμάτων.

Αποφύγετε να θεωρείτε δεδομένες τις δεξιότητες και τις επιλογές. Πρέπει να τονιστεί ότι το να έχει κάποιος μία πληροφοριακή ανάγκη δεν ερμηνεύεται απαραίτητα ως κίνητρο να θέλει να βρει πληροφορίες (Case, 2002, Ford, 2004, Wilson, 1999 και Herpworth, 2004). Όπως λέει κι ο Walton (προσωπική επικοινωνία, Νοέμβριος 2004), συχνά θεωρείται ότι τα άτομα που εντοπίζουν πληροφορίες είναι λογικά ανθρώπινα όντα, τα οποία θα κάνουν την καλύτερη των επιλογών - η έρευνα δείχνει ότι αυτό δεν είναι αλήθεια. Επιπλέον, με συγκεκριμένη αναφορά σε φοιτητές, θα πρέπει να αναγνωρίσουμε τη δύναμη που έχει η βιβλιογραφία του μαθήματος στις επιλογές τους. Επιπλέον, πρέπει να δοθεί έμφαση

στους άλλους «δρόμους» που χρησιμοποιούν οι φοιτητές, για να εντοπίζουν πληροφορίες, όπως όταν ανταλλάσσουν μεταξύ τους αυτό που έχουν βρει ή ήδη γνωρίζουν. Στην πραγματικότητα, οι προσεγγίσεις του «επικοινωνισμού» (ιδιαίτερα με τη μορφή ομαδικής εργασίας) είτε πρόσωπο με πρόσωπο ή σε εικονικό περιβάλλον, ενθαρρύνουν αυτούς τους τύπους ανταλλαγών και θα πρέπει να αναγνωριστούν σε αυτά τα πρότυπα.

Τέλος, η πληροφοριακή παιδεία μερικές φορές αναφέρεται ως «κριτική σκέψη» ή «μάθηση για τη μάθηση» και έχει παραδοσιακά διδαχτεί σε σπουδαστές σε σχολικές βιβλιοθήκες και σε κέντρα πληροφόρησης και όλο και περισσότερο διδάσκεται σε ενήλικες που ανήκουν στο εργατικό δυναμικό, τόσο στην τυπική εκπαίδευση όσο και στο πλαίσιο και το χώρο του εμπορίου και της συνεχιζόμενης κατάρτισης.

Αναφορές

ACRL. (2004, February). *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/informationliteracycompetency.htm>

Bundy, A. (2004). *Australian and New Zealand Information Literacy Framework: Principles, Standards and Practice*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Australian and New Zealand Institute for Information Literacy: <http://www.caul.edu.au/infoliteracy/InfoLiteracyFramework.Pdf>

Byerly, Greg and Brodie, Carolyn S. (1999). Information Literacy Skills Models: Defining the Choices. In *Learning and Libraries in an Information Age: Principles and Practice*. Ed. Barbara K. Stripling, Englewood: Littleton: Libraries Unlimited, σσ. 54-82

Cortés, J.; González, D.; Lau, J.; Et al. *Normas sobre alfabetización informativa en educación superior*. Juárez: México: UACJ, 2002.

Dibble, Mark. (2004). *Directory of Online Resources for Information Literacy: Information Literacy Standards*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του University of South Florida web site: <http://www.lib.usf.edu/ref/doril/standard.html>

Information Literacy Standards. (2001). Ημερομηνία ανάκτησης 27 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Council of Australian University Librarians: <http://www.caul.edu.au/caul-doc/InfoLitStandards2001.doc>

Kuhlthau, C. (1999). Literacy and Learning for the Information Age. In Stripling, Barbara K., *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited.

Normas sobre alfabetización informativa en educación superior. (2002). Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Tercer Encuentro de Desarrollo de Habilidades Informativas: <http://bivir.uacj.mx/dhi/DocumentosBasicos/Default.htm>

SCONUL. (2001). *The Seven Pillars of Higher Education*. London: SCONUL

Walton, G. (November, 2004). *Comments on the Draft International Guidelines on Information Literacy Produced for IFLA*. (E-Mail), Stoke-on-Trent, England, σελ. 5

Κεφάλαιο 4

Δέσμευση του Ιδρύματος

Η τελική επιτυχία ενός προγράμματος πληροφοριακής παιδείας εξαρτάται από τη δέσμευση σε επίπεδο ιδρύματος. Ωστόσο, μία δέσμευση δεν είναι πάντα παρούσα ή ξεκάθαρη στα υψηλά επίπεδα διοίκησης. Επομένως, οι επαγγελματίες της πληροφόρησης πρέπει να αφιερώσουν χρόνο, για να δημιουργήσουν τις σχετικές στρατηγικές, για να πείσουν και να προωθήσουν τα οφέλη της πληροφοριακής παιδείας στους Διευθυντές των ιδρυμάτων, με σκοπό να εξασφαλίσουν την υποστήριξή τους. Τα βασικά βήματα στο μάρκετινγκ ενός προγράμματος πληροφοριακής παιδείας, ανάμεσα σε εκείνα που προτείνονται από την ACRL (2004) και τους Byerly και Brodie (1999), είναι:

Γενικές δράσεις.

- Προσαρμόστε ή υιοθετήστε διεθνή πρότυπα και πρακτικές πληροφοριακής παιδείας
- Εντοπίστε το πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας που ταιριάζει καλύτερα σε σας και το ίδρυμά σας
- Υιοθετήστε ή σχεδιάστε ένα πρόγραμμα που βασίζεται σε εθνικές και διεθνείς εμπειρίες
- Εντοπίστε τι χρειάζεται για να εφαρμοστεί το πρόγραμμα
- Θεωρήστε τη διαδικασία της πληροφοριακής παιδείας ως μη γραμμική, μπορείτε να παραλείψετε βήματα και να αλλάξετε τη σειρά τους
- Εργαστείτε με ένα στρατηγικό σχέδιο για να καταγράψετε-χαρτογραφήσετε την πορεία των στόχων και των ενεργειών σας - Βλέπε το Κεφάλαιο 5 για πιο συγκεκριμένα
- Συμπεριλάβετε στην διαδικασία του σχεδιασμού όλα τα εμπλεκόμενα μέρη: την ομάδα της βιβλιοθήκης σας, την πανεπιστημιακή σχολή/ τους διδάσκοντες, τους διαχειριστές και αυτόν που θα πάρει την τελική απόφαση.

Στρατηγικές αλλαγής. Η αντίσταση στην αλλαγή είναι βασικό στοιχείο της ανθρώπινης φύσης: οι επαγγελματίες της πληροφόρησης θα πρέπει να καταλαβαίνουν τα εμπόδια, ώστε να μπορούν να τα ξεπερνούν. Σύμφωνα με τον Walton (προσωπική επικοινωνία, Νοέμβριος 2004), το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε ως επαγγελματίες της πληροφόρησης, είναι ότι όλοι, πολύ συχνά, βασιζόμαστε στους πόρους παρά στο πρόγραμμα σπουδών με ιδιαίτερη έμφαση στη μαθητοκεντρική μάθηση. Επιπλέον, ως επαγγελματίες της πληροφόρησης χρειάζεται να κατανοούμε επαρκώς τις δραστηριότητες που είναι σχετικές με την πληροφοριακή παιδεία (δεν ονομάζονται απαραίτητα έτσι από τους σπουδαστές ή τους διδάσκοντες) και πραγματοποιούνται ήδη ανάμεσα στους διδάσκοντες και τους σπουδαστές. Ο Peterson (1978) έχει τις ακόλουθες προτάσεις για βιβλιοθηκονόμους:

- Οι αλλαγές στις μεθόδους διδασκαλίας είναι πιο δύσκολες από τις αλλαγές στο πρόγραμμα σπουδών ή στη διοίκηση
- Όταν μία αλλαγή απαιτεί από τους δασκάλους να εγκαταλείψουν μία υπάρχουσα διδακτική πρακτική, δεν είναι δυνατόν να πετύχει
- Εάν απαιτείται επανεκπαίδευση, η επιτυχία απειλείται, εκτός εάν προσφέρονται ισχυρά κίνητρα
- Προσπάθειες να αλλάξει το πρόγραμμα σπουδών με ενσωμάτωση ή συσχετισμό του περιεχομένου συναντούν αντίσταση και είναι παρακινδυνευμένες
- Το κόστος της αλλαγής είναι σημαντικός παράγοντας στο να καθοριστεί πόσο μόνιμη είναι η αλλαγή
- Όταν μία αλλαγή προκαλεί ένταση στο προσωπικό του σχολείου ή απαιτεί μία ουσιαστική επένδυση στην εκμάθηση νέων δεδομένων και διαδικασιών, δεν είναι πιθανό να πετύχει

- Η ελάχιστη αλλαγή στη συμπεριφορά έχει μεγαλύτερες πιθανότητες να γίνει αποδεκτή
- Οι βιβλιοθηκονόμοι χρειάζεται να αναλάβουν ένα μεγαλύτερο μερίδιο της δουλειάς για να οδηγήσουν τα πράγματα στην επιτυχία, μέχρι η πανεπιστημιακή σχολή/οι διδάσκοντες να δουν τα οφέλη της συνεργασίας
- Οι προσπάθειες συνεργασίας δεν θα πρέπει να θεωρούνται δύσκολες στην επίτευξή τους
- Η συνεργασία με τη βιβλιοθήκη θα πρέπει να θεωρηθεί από την πανεπιστημιακή σχολή/τους διδάσκοντες ως απαραίτητη για την επιτυχία τους
- Τα οφέλη από την αλλαγή θα πρέπει να είναι ξεκάθαρα ορατά στους συμμετέχοντες
- Οι επαγγελματίες της πληροφόρησης θα πρέπει να είναι ισχυροί συνήγοροι των προγραμμάτων τους.

Μοιραστείτε την ηγεσία.

- Προσδιορίστε, παραχωρήστε και μοιραστείτε την ανώτερη ηγεσία με την υπόλοιπη ομάδα της βιβλιοθήκης
- Ζητήστε να συμπεριληφθεί η φιλοσοφία της πληροφοριακής παιδείας στα καίρια θεσμικά κείμενα, όπως η αποστολή, ο στρατηγικός σχεδιασμός και οι σχετικές πολιτικές
- Πείστε τις αρχές να εξασφαλίζουν την αρμόζουσα οικονομική υποστήριξη για την πρόσληψη βιβλιοθηκονόμων, προσωπικό βιβλιοθήκης, για διαμόρφωση/υιοθέτηση κατάλληλων παροχών, εκπαίδευση προσωπικού και ανάπτυξη διαδικασιών
- Επιβεβαιώστε τη συνεργασία ανάμεσα στους συνεργάτες, τις αρχές και τα διαφορετικά εμπλεκόμενα μέρη
- Ανακοινώστε και προωθήστε την αναγνώριση που λαμβάνετε για την υποστήριξη της Π.Π.

Κουλτούρα του ιδρύματος.

- Αναλύστε τη δυναμική των πολιτικών, του προσωπικού και του προϋπολογισμού στο ίδρυμα σας και τις δικές του κοινότητες μάθησης .
- Προσδιορίστε το οργανωτικό στυλ εργασίας του ιδρύματός σας
- Αναλάβετε το ρόλο να χτίσετε συνεργασίες μάθησης
- Ξεκινήστε ένα συνεργατικό ακαδημαϊκό σχήμα με την πανεπιστημιακή σχολή/τους διδάσκοντες, άλλους βιβλιοθηκονόμους, συντονιστές τεχνολογίας, διοικητές, σχεδιαστές προγραμμάτων σπουδών και διευκολυντές-οργανωτές της μάθησης.

Πιθανές προκλήσεις.

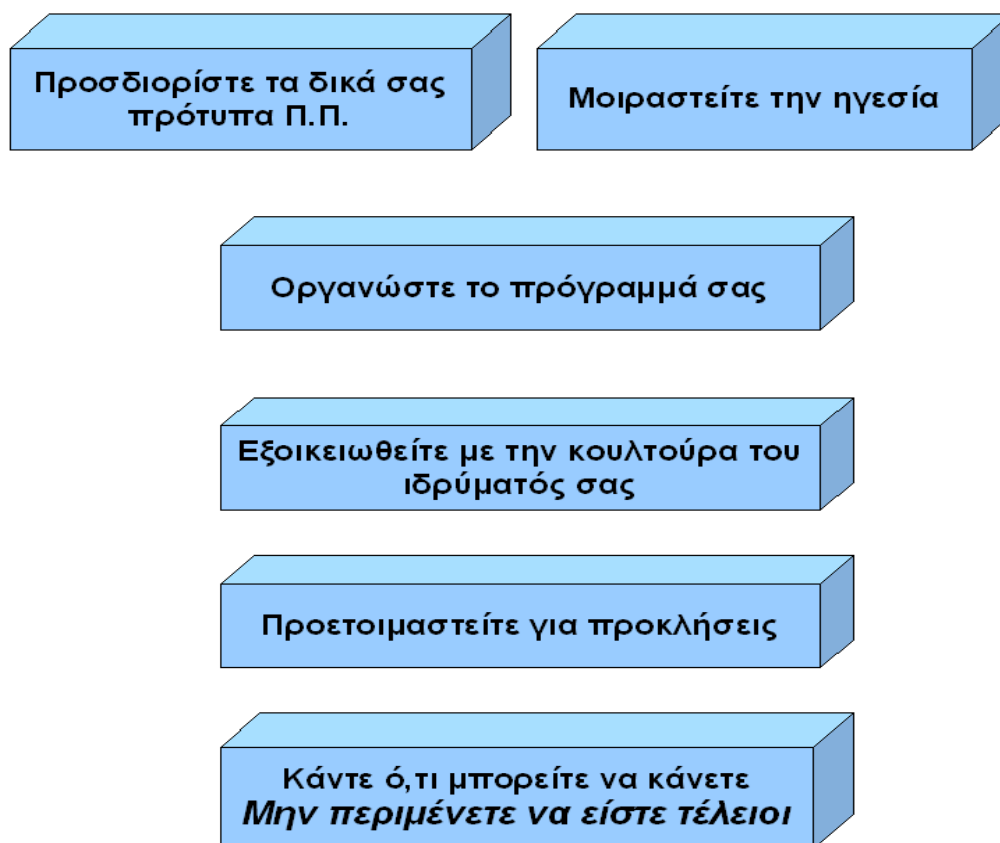
- Να είστε προετοιμασμένοι για εμπόδια, όπως περιορισμένες κατάλληλες παροχές και ελάχιστους ή ανύπαρκτους οικονομικούς ή ανθρώπινους πόρους
- Αποδεχτείτε το γεγονός ότι κάποιοι διοικητές μπορεί να απορρίπτουν ή να αγνοούν τα οφέλη της πληροφοριακής παιδείας
- Γνωρίστε και ενεργήστε σύμφωνα με θετικές, αρνητικές ή από έλλειψη ενδιαφέροντος αντιδράσεις της πανεπιστημιακής σχολής/των διδασκόντων
- Βασιστείτε στην τεχνολογία, για να καθοδηγήσετε τη συνεργασία μάθησης του ιδρύματός σας
- Αναζητήστε υποστήριξη από την κοινότητα της δια βίου μάθησης, η οποία μπορεί να προέρχεται από φοιτητές, πανεπιστημιακή σχολή/διδάσκοντες, διοικητές, μέλη από άλλα ιδρύματα.

Να είστε κατηγορηματικοί.

- Αναγνωρίστε ότι κάτι πρέπει να γίνει και έχετε υπόψη σας ότι τίποτα δεν θα είναι τέλειο
- Προσπαθήστε να εξασφαλίσετε ότι η πληροφοριακή παιδεία ενσωματώνεται στο πρόγραμμα σπουδών
- Να είστε θετικοί και πειστικοί για το τι χρειάζεται να γίνει

- Θυμηθείτε, η βιβλιοθήκη θα πρέπει να βρίσκεται στο κέντρο των δράσεων πληροφοριακής παιδείας.

Εικόνα 4. Πετυχαίνοντας τη Θεσμική Δέσμευση

Αναφορές

ACRL. (2004, July). *Information Literacy in Action*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του American Library Association:

[http://www.ala.org/ala/acrl/acrlissues/acrlinfolit/infolitresources/infolitinaction/infolitaction .htm](http://www.ala.org/ala/acrl/acrlissues/acrlinfolit/infolitresources/infolitinaction/infolitaction.htm)

Byerly, G. and Brodie, C. (1999). *Information Literacy Skills Models: Defining the Choices*. Στο Stripling, Barbara K., *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited.

Peterson, P. L. and Clark, C. M. (1978). Teachers reports of their cognitive processes during teaching, *American Educational Research Journal*, Vol. 15, No. 4, σσ. 555-565.

Walton, G. (November, 2004). *Comments on the Draft International Guidelines on Information Literacy Produced for IFLA*. (E-Mail), Stoke-on-Trent, England

Κεφάλαιο 5

Σχέδιο Δράσης

Για να δημιουργήσετε ένα πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας, χρειάζεται να ακολουθήσετε ένα σχέδιο με βήματα τα οποία θα σας βοηθήσουν να αναπτύξετε ξεκάθαρες ιδέες, για το τι θέλετε να πετύχετε και πώς σκοπεύετε να διεκπεραιώσετε τους στόχους σας. Η μεθοδολογία για τη διεξαγωγή εφαρμογών στρατηγικού σχεδιασμού ποικίλλει από άτομο σε άτομο και από το ένα ίδρυμα στο άλλο. Βρείτε ποια είναι τα πρότυπα σχεδιασμού στο ίδρυμά σας. Μη ξεχνάτε να εργάζεστε με ένα πλάνο, που να ανταποκρίνεται στις δικές σας ανάγκες σχεδιασμού. Με άλλα λόγια, μπορείτε να δημιουργήσετε ένα πλάνο ακολουθώντας μόνο μερικά απλά και βασικά βήματα: στόχοι, σκοποί, δικαιολόγηση, απαιτήσεις και προϋπολογισμός. Ωστόσο, είναι δυνατόν να χρειαστεί να εργαστείτε σε ένα ορθόδοξο και πιο πλήρες στρατηγικό σχέδιο, όπως για παράδειγμα αυτό που αναλύεται στις ενότητες που ακολουθούν. Θυμηθείτε να κάνετε εκείνο το σχεδιασμό, που σχετίζονται με τη δημιουργία του καταλληλότερου προγράμματος για τις ανάγκες σας.

Σχεδιασμός: ένα πρώτο βήμα για την Π.Π. Ένα στρατηγικό σχέδιο είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο για να προωθήσετε και να εξασφαλίσετε την υποστήριξη των στόχων της βιβλιοθήκης σας για την πληροφοριακή παιδεία από την κοινότητα μάθησης και τις αρχές του ιδρύματός σας. Τα βήματα σχεδιασμού μπορούν να ρυθμιστούν ή να προσαρμοστούν από ένα εγχειρίδιο Μάνατζμεντ, ανάλογα με το χρόνο που έχετε για να υλοποιήσετε τη δράση σας. Η προτεινόμενη πρακτική στρατηγικού σχεδιασμού είναι να συμπεριληφθεί το προσωπικό της βιβλιοθήκης και οι αντιπρόσωποι από τις κοινότητες χρηστών, όπως η πανεπιστημιακή σχολή, οι φοιτητές ή οι σχετικές εκπαιδευτικές ή πανεπιστημιακές αρχές. Σε ιδανικές συνθήκες το σχέδιο θα πρέπει να δημιουργηθεί με τη συναίνεση και τη συμβολή όλων των εμπλεκόμενων μερών. Τα κοινά στοιχεία που περιλαμβάνονται σε ένα στρατηγικό σχέδιο είναι:

Αποστολή: Αυτή θα πρέπει να είναι μία παράγραφος όπου δηλώνονται οι στόχοι και ο ουσιαστικός ρόλος του σχεδίου Π.Π. Αποφύγετε να εξηγήσετε πώς σχεδιάζετε να πραγματοποιήσετε την αποστολή σας. Η δήλωση της αποστολής:

- Περιλαμβάνει τον ορισμό της Πληροφοριακής Παιδείας από το ίδρυμά σας
- Συμμορφώνεται με το πρότυπο ή τις πολιτικές Πληροφοριακής Παιδείας που χρησιμοποιεί η βιβλιοθήκη.
- Συνδέεται με τις αντίστοιχες αποστολές της βιβλιοθήκης και του ιδρύματος
- Δίνει έμφαση στο «τι» παρά στο «πώς» και στο «γιατί»
- Δηλώνει τη συμμετοχή των διαφορετικών μελών της κοινότητας: βιβλιοθηκονόμοι, πανεπιστημιακή σχολή, εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό.

Όραμα: Το όραμα θα πρέπει να συμπυκνώνεται σε μια δήλωση που θα ορίζει τις προσδοκίες του προγράμματος στο μέλλον, είτε πρόκειται για βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο σχεδιασμό: 1, 3 ή 5 χρόνια. Το όραμα θα πρέπει:

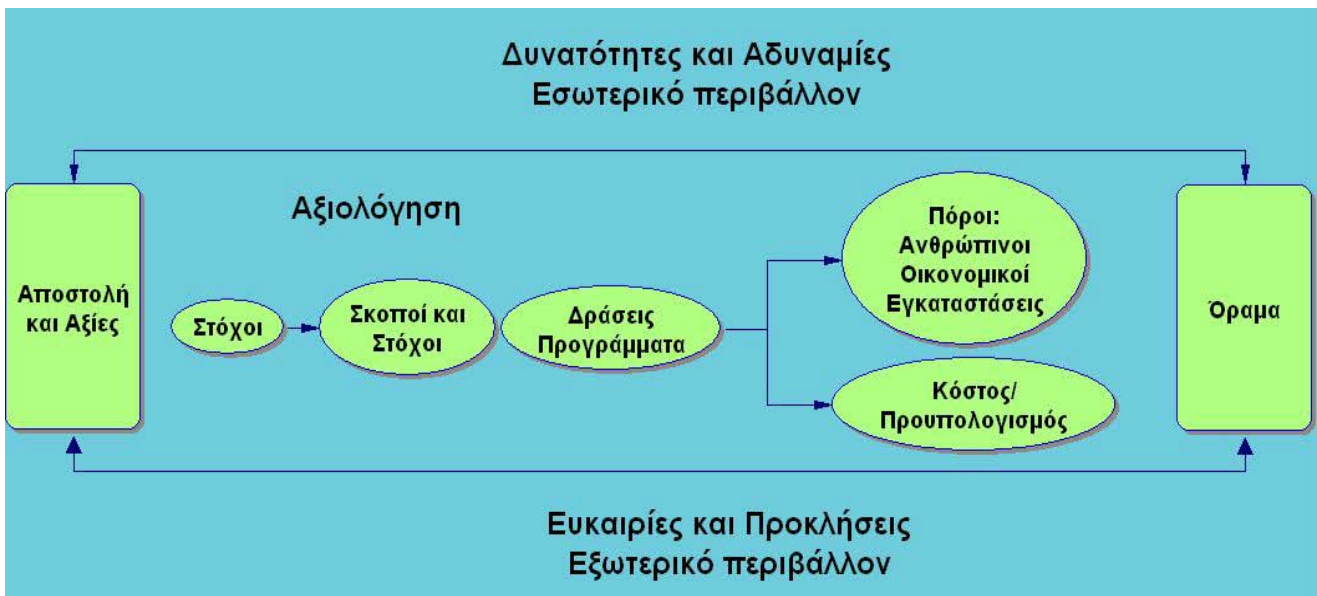
- Να περιλαμβάνει τα προσδοκώμενα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα του προγράμματος Πληροφοριακής Παιδείας
- Να είναι γραμμένο σε απλή και περιεκτική γλώσσα
- Να δίνει έμφαση στα αποτελέσματα παρά στο «πώς» ή «γιατί» αυτά πρέπει να επιτευχθούν.

Δικαιολόγηση: Η δικαιολόγηση του προγράμματος περιγράφει τους λόγους, τις ανάγκες και τα οφέλη από τη δημιουργία ενός προγράμματος Πληροφοριακής Παιδείας. Το μέγεθος αυτής της ενότητας μπορεί να είναι μια σελίδα ή περισσότερο. Είναι σημαντικό να πειστούν τα πιθανά

εμπλεκόμενα μέρη για να δημιουργήσουν ένα πρόγραμμα Πληροφοριακής Παιδείας. Η ενότητα της δικαιολόγησης συνήθως περιλαμβάνει:

- Τις απαιτήσεις της Πληροφοριακής Παιδείας για τους χρήστες, π.χ. ποια Π.Π. θα πρέπει να κατακτήσουν
- Ποιοτική χρήση πληροφοριών από δυνητικούς και πραγματικούς χρήστες
- Διατυπωμένα οφέλη της μαθησιακής διαδικασίας για τα άτομα και το ίδρυμα. Στατιστικά στοιχεία για υποστήριξη των επιχειρημάτων σας.

Εικόνα 5. Στρατηγικό Σχέδιο

Ισχυρά και αδύνατα σημεία. Σε αυτό το σημείο σύντομα αναλύστε τη δυνατότητα της βιβλιοθήκης να υλοποιήσει το σχέδιο για την Πληροφοριακή Παιδεία. Θα πρέπει:

- Να καταγράψετε σε λίστα όλους τους θετικούς παράγοντες της βιβλιοθήκης που εξασφαλίζουν την επιτυχία του προγράμματος
- Να αναλύσετε τους ανθρώπινους, οικονομικούς και φυσικούς πόρους που έχει στη διάθεσή της η βιβλιοθήκη
- Να συμπεριλάβετε σε μια ξεχωριστή λίστα τις προκλήσεις, που η βιβλιοθήκη αντιμετωπίζει ή μπορεί να αντιμετωπίσει στο ζήτημα της Π.Π.
- Να αξιολογήσετε τα αδύνατα σημεία σε σχέση με τους ανθρώπινους, οικονομικούς και φυσικούς πόρους, που έχει στη διάθεσή της η βιβλιοθήκη για το πρόγραμμα Π.Π.
- Να συμπεριλάβετε στο κείμενο θετικές αναφορές, θεωρώντας ότι τα προβλήματα είναι ευκαιρίες για πρόοδο.

Έλεγχος Περιβάλλοντος: Αναλύστε τους εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες που συμβάλλουν ή περιορίζουν την επιτυχία του σχεδίου σας για την Πληροφοριακή Παιδεία. Ο Έλεγχος Περιβάλλοντος θα πρέπει:

- Να καταγράψει σε λίστα όλους τους παράγοντες του ιδρύματος, που μπορούν να βοηθήσουν ή να περιορίσουν το πρόγραμμα
- Να αξιολογεί τους εξωτερικούς παράγοντες του ιδρύματός σας, που μπορούν να συμβάλλουν ή να περιορίσουν τις πιθανότητες για ένα επιτυχημένο πρόγραμμα Πληροφοριακής Παιδείας
- Να είναι γραμμένο με εποικοδομητικό ύφος.

Στρατηγικές. Σκεφτείτε τη γενική προσέγγιση ή τις αρχές Μάνατζμεντ που θα χρησιμοποιήσετε για την υλοποίηση του προγράμματός σας. Συμπεριλάβετε:

- Στρατηγικές προϋπολογισμού, που θα χρησιμοποιήσετε για τη χρηματοδότηση του προγράμματος
- Περιγραφές των αποδοτικών και αποτελεσματικών στρατηγικών, που θα εφαρμόσετε για να επιτύχετε το σχέδιο Πληροφοριακής Παιδείας.
- Σχετικές αρχές Μάνατζμεντ που ακολουθείτε για τη διοίκηση της βιβλιοθήκης.

Σκοποί και Στόχοι: Εδώ περιγράφετε τους γενικούς σας στόχους. Οι στόχοι αυτοί μπορούν να κατηγοριοποιηθούν με διαφορετικούς τρόπους: ένα παράδειγμα είναι η ομαδοποίησή τους κατά τύπο χρηστών όπως φοιτητές, πανεπιστημιακή σχολή, διδάσκοντες, ή ανά επιστημονικό πεδίο, ή ανά εξάμηνο σπουδών. Μπορείτε, επίσης, να ομαδοποιήσετε τους στόχους με διαδικασίες, όπως ανάπτυξη προσωπικού, δημιουργία μαθημάτων Π.Π. και υποδομές (προσαρμογή/δημιουργία μιας ηλεκτρονικής τάξης). Σε αυτή την ενότητα:

- Κάθε στόχος θα μπορούσε να χωριστεί σε γενικούς και ειδικούς στόχους ανάλογα με τις λεπτομέρειες, που χρειάζεται ή θέλετε να αναφέρετε
- Κάτω από κάθε σκοπό θα πρέπει να αναφέρετε το στόχο ή τους στόχους που θα πετύχετε
- Οι στόχοι θα πρέπει να είναι συγκεκριμένοι, έχοντας ταυτόχρονα υπόψη σας και εστιάζοντας στα μαθησιακά αποτελέσματα, που θεωρείτε πως πρέπει να επιτευχθούν από όλους τους σπουδαστές, διατηρώντας έτσι μια μαθητοκεντρική προσέγγιση.

Ενέργειες. Αυτά είναι τα κύρια έργα που πρέπει να ολοκληρωθούν για να επιτευχθεί κάθε ένας στόχος. Σε αυτήν την ενότητα:

- Δηλώστε τις διαφορετικές ενέργειες, που απαιτούνται για την επίτευξη κάθε στόχου
- Καταγράψτε σε λίστα μια ενέργεια ή περισσότερες, αλλά προσπαθήστε να είστε σύντομοι
- Γράψτε τις ενέργειες με τη σειρά που θα πρέπει να ολοκληρωθούν.

Πόροι/Απαιτήσεις. Για να πετύχετε τους σκοπούς και τους στόχους σας χρειάζεται να προσδιορίσετε τον τύπο των πόρων, που θα χρειαστείτε για κάθε μια από τις ενέργειές σας. Σε αυτή την ενότητα:

- Κάντε μια ξεχωριστή λίστα με τίτλους των ενεργειών, χωρίς λεπτομέρειες
- Κάτω από κάθε ενέργεια προσδιορίστε τον αριθμό και τον τύπο των ανθρώπινων πόρων, που απαιτούνται
- Περιγράψτε τις απαιτήσεις υποδομής, όπως μια αίθουσα, χώρο γραφείου, έπιπλα, εξοπλισμό κλπ
- Περιγράψτε τις μεθοδολογίες, εκπαίδευσης και Μάνατζμεντ, ώστε να υλοποιηθούν οι ενέργειές σας.

Προϋπολογισμός. Υπολογίστε το κόστος κάθε πόρου, που χρειάζεστε για την υλοποίηση των ενεργειών σας. Σε αυτή την ενότητα:

- Υπολογίστε τις δαπάνες σας
- Να είστε ευέλικτοι για τον υπολογισμό των δαπανών
- Μαθηματικοί τύποι προσδιορίζουν πόσα χρήματα χρειάζεται το πρόγραμμα Π.Π.
- Τα στοιχεία του προϋπολογισμού καθορίζουν τη δυνατότητα επίτευξης των σκοπών και των στόχων της Π.Π.

Χρονοδιάγραμμα. Δημιουργήστε έναν πίνακα στον οποίο να αναφέρετε συνοπτικά τις προθεσμίες για την επίτευξη των στόχων. Αυτό θα είναι ένα εργαλείο για την αξιολόγηση της πορείας του προγράμματος Π.Π. Σε αυτή την ενότητα:

- δημιουργήστε ένα λογιστικό φύλλο που να απαριθμεί τους σκοπούς διαχωρισμένους σε στόχους και ακολουθούμενους από συγκεκριμένες ενέργειες αναγκαίες για την υλοποίηση κάθε στόχου
- δημιουργήστε στήλες για τις χρονικές μονάδες (ημέρες, εβδομάδες, μήνες, χρόνια)
- επισημάνετε το κελί της ημερομηνίας που αντιστοιχεί στην αναμενόμενη ημερομηνία έναρξης ή λήξης κάθε ενέργειας
- διαφορετικά χρώματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την επισήμανση ημερομηνιών έναρξης ή λήξης.

Αναφορές

ACRL. (2003). *Characteristics of Programs of Information Literacy that Illustrate Best Practices: A Guideline*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του American Library Association: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/characteristics.htm>

ACRL. (2003). *Guidelines for Instruction Programs in Academic Libraries Approved*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του American Library Association: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/guidelinesinstruction.htm>

Spaeth, C. and Walter, L. (1999). *Implement a Literacy Program*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.sil.org/lingualinks/literacy/ImplementALiteracyProgram/contents.htm>

WLMA and OSPI *Essential Skills for Information Literacy*. (2004) Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Washington Library Media Association: <http://www.wlma.org/Instruction/wlmaospibenchmarks.htm>

Κεφάλαιο 6

Διαχείριση της Μάθησης/Διδασκαλίας

Η συμμετοχή των επαγγελματιών των βιβλιοθηκών στην Πληροφοριακή Παιδεία παίρνει πολλές διαφορετικές μορφές. Η ιδανική είναι να υπάρχει ένα μάθημα, που να είναι μέρος των προγραμμάτων σπουδών, επειδή η Πληροφοριακή Παιδεία απαιτεί συνεπή ανάπτυξη στη διάρκεια όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας. Για να επιτύχει η Πληροφοριακή Παιδεία, είναι προαπαιτούμενο για τους σπουδαστές να έχουν μια συσσωρευτική εμπειρία στα περισσότερα, αν όχι σε όλα, τα γνωστικά αντικείμενα, πέρα από τη μαθησιακή τους εμπειρία. Η Πληροφοριακή Παιδεία θα πρέπει να διαρρέει το περιεχόμενο, τη δομή και την εξέλιξη του προγράμματος σπουδών. Η Πληροφοριακή Παιδεία δεν μπορεί να είναι προϊόν ενός και μοναδικού μαθήματος (Bundy, 2004), επομένως είναι κρίσιμη η θεσμική συνεργασία ανάμεσα σε όλους τους φορείς της μάθησης. Οι επαγγελματίες της πληροφόρησης θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο της συμμετοχής τους σε ένα πρόγραμμα διδασκαλίας ή σε έναν αναγνωρισμένο τίτλο κατάρτισης, για να λάβουν μέρος στην προσπάθεια του ιδρύματος για την Πληροφοριακή Παιδεία.

Έναρξη του Προγράμματος. Οι σπουδαστές χρειάζεται να βιώνουν, να σκέφτονται και να εφαρμόζουν την Πληροφοριακή Παιδεία σε όλα τα επίπεδα των σπουδών τους. Εντούτοις δε συμβαίνει πάντα έτσι, ειδικά στην έναρξη του προγράμματος Π.Π. Σε μερικά ιδρύματα μπορεί να χρειαστεί κάποιος χρόνος μέχρι η Π.Π. να γίνει ένα αναπόσπαστο κομμάτι των προσφερόμενων μαθημάτων. Ακολουθούν κάποιες συμβουλές για το πώς να ξεκινήσετε και να κάνετε ένα πρόγραμμα Πληροφοριακής Παιδείας. (Bundy, 2004, Stripling, 1999).

Γενικές Οδηγίες. Υπάρχουν συγκεκριμένες αρχές μανάτζμεντ, που μπορούν να εφαρμοστούν σε κάθε δραστηριότητα Πληροφοριακής Παιδείας, περιλαμβάνοντας:

- Μια ξεκάθαρη εστίαση σε ένα πρότυπο ή πρότυπα Π.Π. για κάθε δραστηριότητα Π.Π.
- Εργασία σε πρότυπα ένα προς ένα ξεχωριστά, αν δεν μπορείτε να δουλέψετε με όλα τα πρότυπα την ίδια στιγμή
- Βοήθεια από την πανεπιστημιακή σχολή, αν χρειάζεται να μάθετε πώς να φτιάχνετε ένα μάθημα
- Τη διαφήμιση της δραστηριότητας της Π.Π. με όποιο μέσο έχετε διαθέσιμο
- Εργασία σε ομάδες – κάθε δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί από περισσότερους Του ενός επαγγελματίες της πληροφόρησης
- Τον ορισμό ενός υπευθύνου, αν είναι δυνατό, για όλες τις προσπάθειες Π.Π. της βιβλιοθήκης
- Την άποψη που πρέπει να θυμάστε πως η Π.Π. δεν είναι ο μοναδικός τομέας της βιβλιοθήκης- χρειάζεται να συνεργαστείτε με διαφορετικά μέλη της κοινότητας μάθησης
- Ξεκάθαρες απόψεις σχετικά με τους στόχους Π.Π. σε κάθε τύπο δραστηριότητας.

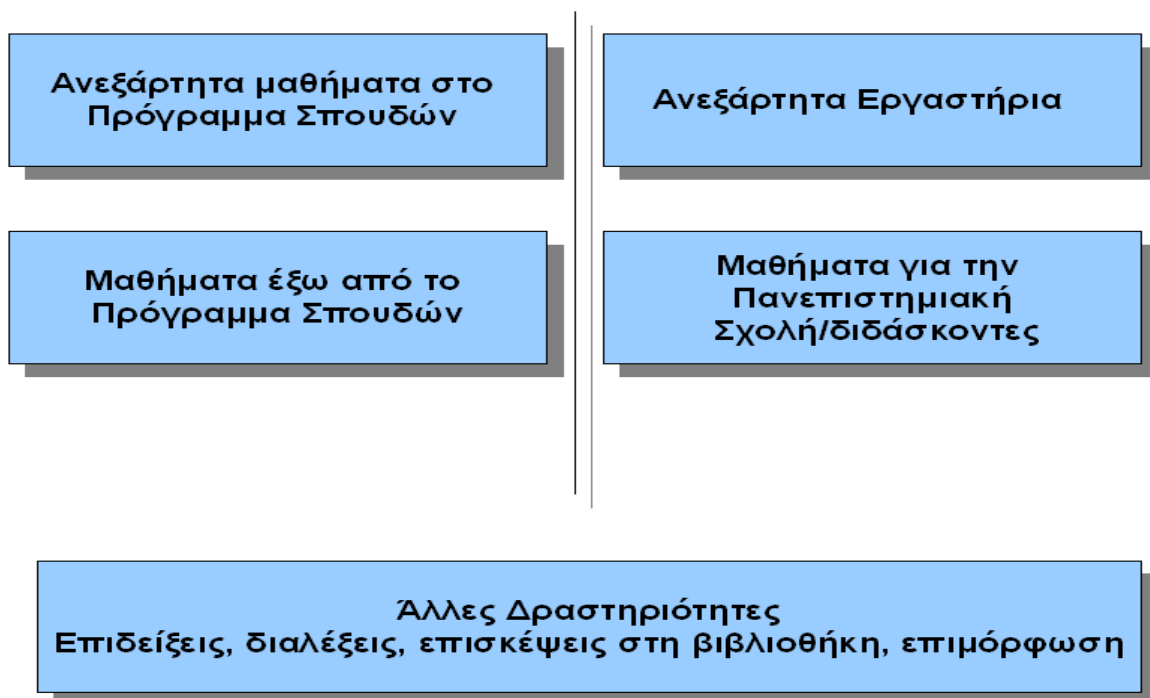
Οι ανάγκες για Πληροφοριακή Παιδεία διαφέρουν. Οι διευκολυντές-οργανωτές της Πληροφοριακής Παιδείας θα πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι οι ανάγκες διαφέρουν από άτομο σε άτομο. Άτομα και ομάδες ατόμων έχουν διαφορετικές ικανότητες κατά την έναρξη και, πιθανόν, ακόμα πιο σημαντικό έχουν διαφορετικά κίνητρα όσον αφορά την εκπλήρωση των αναγκών και τη βελτίωση των ικανοτήτων. Οι φοιτητές, για παράδειγμα, μπορεί να εμφανίζονται ως μια ομοιογενής ομάδα με παρόμοιες ανάγκες, δεξιότητες και κίνητρα. Ωστόσο, πρόσφατη εμπειρία (ιδιαίτερα όταν λαμβάνεται υπόψη η διευρυμένη συμμετοχή) έρχεται σε αντίφαση με αυτή την εικόνα του ομοιογενούς σώματος των σπουδαστών ή του πληθυσμού. Με ορολογία διδασκαλίας και μάθησης αυτοί οι παράγοντες ορίζονται ως «προάγγελοι», σε περιπτώσεις που τα άτομα έρχονται σε μια

μαθησιακή κατάσταση με προηγούμενες εμπειρίες, χαρακτηριστικά και αντιλήψεις για τη μάθηση, οι οποίοι με τη σειρά τους επηρεάζονται από άλλους αναπτυξιακούς και κοινωνικούς παράγοντες καθώς και μαθησιακά στυλ και μαθησιακές προσεγγίσεις. Συγγραφείς όπως οι Biggs and Moore (1993) υποστηρίζουν πως είναι επιτακτικό αυτοί οι παράγοντες να λαμβάνονται υπόψη. (Walton, προσωπική επικοινωνία, Νοέμβριος 2004).

Κομμάτι των κανονικών μαθημάτων της πανεπιστημιακής σχολής ή του τμήματος. Αυτός ο τύπος διευκόλυνσης της Π.Π. γίνεται ως μέρος ενός γενικού μαθήματος που διενεργείται από την πανεπιστημιακή σχολή ή τους διδάσκοντες. Είναι μια καλή αφετηρία για τη δουλειά της Π.Π. και παρέχει μια ευκαιρία να πείσετε τους ακαδημαϊκούς συναδέλφους σας για τα οφέλη της Π.Π. Όσα ακολουθούν είναι μερικές ενέργειες, που μπορείτε να κάνετε για να διευκολύνετε αυτή τη διαδικασία:

- Συναντήστε το διοικητικό προσωπικό της πανεπιστημιακής σχολής και μοιραστείτε με αυτούς τα πλεονεκτήματα της Π.Π.
- Συναντήστε πιθανούς καθηγητές /δασκάλους της Π.Π.
- Μοιράστε κείμενα που διακηρύσσουν τα οφέλη ενός προγράμματος Π.Π. της πανεπιστημιακής σχολής, στα κατάλληλα άτομα
- Προσφέρετε τις γνώσεις σας σχετικά με την Π.Π. σε καθηγητές/δασκάλους για το σχεδιασμό του μαθήματός τους
- Προετοιμάστε διδακτικές ασκήσεις ως παραδείγματα για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να εστιάζει ένα μάθημα στη μάθηση της Πληροφοριακής Παιδείας
- Κάντε τη βιβλιοθήκη εργαστήριο πληροφόρησης
- Προετοιμάστε ένα εργαστήριο για την πανεπιστημιακή σχολή/τους δασκάλους, όπου θα συζητηθούν οι έννοιες της Π.Π. και η σημασία της εφαρμογής τους στην τάξη.

Εικόνα 6. Κατάλογος μάθησης Πληροφοριακής Παιδείας

Ανεξάρτητα μαθήματα στο πρόγραμμα σπουδών. Αυτά τα μαθήματα προσφέρονται ανεξάρτητα και είναι αφιερωμένα αποκλειστικά στην Πληροφοριακή Παιδεία, αλλά αποτελούν μέρος του

προγράμματος σπουδών των σπουδαστών. Αποκλειστικά υπεύθυνοι για τη διαδικασία του μαθήματος είναι οι επαγγελματίες της πληροφόρησης. Αν έχετε την ευκαιρία να σχεδιάσετε ένα ανεξάρτητο πρόγραμμα Π.Π.:

- Σχεδιάστε το μάθημα ή τα μαθήματα, ώστε να συμφωνούν με το σχεδιασμό του σχολείου ή της πανεπιστημιακής σχολής
- Βασίστε το μάθημα στην παιδαγωγική του εποικοδομισμού-το κίνητρο είναι οι σπουδαστές να επεξεργάζονται έννοιες
- Κάντε το μάθημα ενδιαφέρον και ελκυστικό για τους σπουδαστές ανάλογα με την κατεύθυνση σπουδών
- Οι ασκήσεις θα πρέπει να επικεντρώνονται σε κάτι που θα ωφελήσει τους σπουδαστές στα μαθήματά τους
- Όπου είναι δυνατό, συνεργαστείτε με το μάθημα ενός καθηγητή, ώστε οι ασκήσεις σας να είναι στο ίδιο θέμα
- Προσαρμόστε τη διάρκεια του μαθήματος σύμφωνα με το διαθέσιμο χρόνο
- Τα μαθήματα δεν πρέπει να διαρκούν πολύ- 4 έως 10 ώρες είναι το ιδανικό
- Χωρίστε τα θέματα και μοιράστε τα, για να τα παρουσιάσετε σε περισσότερα από ένα μαθήματα, εάν είναι απαραίτητο.

Μαθήματα εκτός προγράμματος σπουδών. Ένα επιπρόσθετο μάθημα είναι ευκολότερο να σχεδιαστεί, γιατί είναι ανεξάρτητο από το πρόγραμμα σπουδών της πανεπιστημιακής σχολής ή του σχολείου. Ωστόσο, ο μακροπρόθεσμος στόχος σας είναι να έχετε μαθήματα Π.Π. ως μέρος του προγράμματος σπουδών. Όσα ακολουθούν είναι προτάσεις για μαθήματα εκτός προγράμματος σπουδών:

- Ακολουθήστε τη μορφή και τις διαδικασίες όπως σε κάθε κανονικό μάθημα της πανεπιστημιακής σχολής
- Επιλέξτε τις ημερομηνίες μαθημάτων στις ημέρες κατά τις οποίες οι σπουδαστές έχουν το λιγότερο φόρτο εργασίας
- Οι σπουδαστές έχουν λιγότερο χρόνο για αυτό τον τύπο των μαθημάτων στην αρχή και το τέλος των εξαμήνων
- Προσφέρετε κάποιου είδους πιστοποίηση σε αυτούς που παρακολουθούν το μάθημα, όπως μια βεβαίωση
- Η βιβλιοθήκη μπορεί να έχει το δικό της πιστοποιημένο πρόγραμμα
- Ακολουθήστε αυτό τον ανεξάρτητο δρόμο μόνο αν είναι απαραίτητο και θυμηθείτε πως τα ενταγμένα προγράμματα είναι πιο επιτυχημένα.

Ανεξάρτητα σύντομα μαθήματα. Είναι το μέσο για την εκπαίδευση σε συγκεκριμένους στόχους της Π.Π. και για την αναβάθμιση δεξιοτήτων διαφορετικών μελών της μαθησιακής σας κοινότητας. Επειδή αυτά τα μαθήματα χρειάζεται να είναι συνδεδεμένα σκόπιμα με το πρόγραμμα σπουδών, θα πρέπει να διδάσκονται ως έσχατη λύση. Η αποτελεσματική μάθηση συντελείται όταν είναι πλαισιωμένη και ενσωματώνεται (το κύριο συστατικό της θεωρίας του εποικοδομισμού) (Walton, προσωπική επικοινωνία, 2004). Αν τελικά αυτά τα μαθήματα υλοποιηθούν, μια σειρά από σύντομα τέτοια μαθήματα μπορούν να ενοποιηθούν σε ένα πλήρες μάθημα. Τα ακόλουθα βήματα μπορούν να εφαρμοστούν εξίσου σε ενσωματωμένα καθώς και σε ανεξάρτητα γενικά μαθήματα ή ενότητες:

- Σχεδιάστε εργαστήρια πληροφοριακής παιδείας για να εμπλουτίσετε συγκεκριμένες δεξιότητες
- Τα εργαστήρια πρέπει να είναι συγκεκριμένα

- Η διάρκεια των εργαστηρίων πρέπει να είναι μικρή και να είναι προγραμματισμένα όταν οι σπουδαστές έχουν ένα διάλειμμα στη μελέτη τους, πχ την ώρα του διαλείμματος για φαγητό ή τα απογεύματα
- Δημιουργήστε ένα πρόγραμμα για όλο το εξάμηνο με διαφορετικές δυνατότητες επιλογής εργαστηρίων
- Για να διευκολυνθεί η υλοποίηση των εργαστηρίων, μπορεί να μοιραστεί ανάμεσα σε άλλους ειδικούς της πληροφόρησης, αν είναι διαθέσιμοι
- Διατηρήστε τα μαθήματα ευχάριστα και ζωντανά
- Ονομάστε τα εργαστήρια με εντυπωσιακές λέξεις, που στοχεύουν στο πραγματικό περιεχόμενο.

Μαθήματα για την πανεπιστημιακή σχολή/τους διδάσκοντες. Είναι οι άνθρωποι κλειδιά για την επιτυχία κάθε προγράμματος Πληροφοριακής Παιδείας. Λέκτορες, καθηγητές και διδάσκοντες χρειάζεται να αποκτήσουν νέες πληροφοριακές ικανότητες, παρόλο που μερικές φορές δεν το αναγνωρίζουν. Ωστόσο, προσφέρετέ τους μια ποικίλη και ευέλικτη εκπαίδευση Π.Π. Όταν εκπαιδεύετε εκπαιδευτικούς έχετε υπόψη σας τα ακόλουθα:

- Η πανεπιστημιακή σχολή και οι διδάσκοντες είναι τα πιο σημαντικά μέλη κάθε εκπαιδευτικού οργανισμού, που πρέπει να πείσετε για τα οφέλη της Π.Π.
- Δημιουργήστε ένα μάθημα ή μαθήματα στα μέτρα των αναγκών καθηγητών/ διδασκόντων
- Με κάθε μάθημα που κάνετε για αυτή τη κοινότητα μάθησης, θα αποκτήσετε κήρυκες της Π.Π.
- Σχεδιάστε ένα εμπειρικό-πρακτικό μάθημα, όπου μπορείτε να διδάξετε την Π.Π. με τρόπο ώστε οι καθηγητές/διδάσκοντες να την προσαρμόσουν για χρήση στα μαθήματά τους
- Προτείνετε την πραγματοποίηση του μαθήματος πριν την έναρξη ή μετά τη λήξη του εξαμήνου
- Κάντε το μάθημά σας μέρος του επιμορφωτικού προγράμματος της πανεπιστημιακής σχολής
- Προωθήστε το μάθημα σε αυτά τα μέλη της πανεπιστημιακής σχολής, που προτείνουν τη χρήση της βιβλιοθήκης στα μαθήματά τους
- Υλοποιείτε το πρόγραμμα σε ειδικό χρόνο και συμπεριλάβετε ένα διάλειμμα για καφέ
- Προετοιμάστε δραστηριότητες μάθησης πάνω στις οποίες οι συμμετέχοντες μπορούν να αναστοχαστούν, λαμβάνοντας υπόψη τις δικές τους ανάγκες διδασκαλίας
- Θυμηθείτε πως οι συμμετέχοντες, που είναι μέλη της πανεπιστημιακής σχολής, μπορεί να είναι πιο απαιτητικοί. Γι' αυτό προετοιμάστε καλά το περιεχόμενο και τα υλικά του μαθήματος.

Άλλες δραστηριότητες. Μπορεί να περιλαμβάνουν επιδείξεις, διαλέξεις, επισκέψεις στη βιβλιοθήκη και πρακτική εξάσκηση. Ένα καλό πρόγραμμα Πληροφοριακής Παιδείας θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα ευρύ κατάλογο τακτικών και συμπληρωματικών επιλογών Π.Π., που να υποστηρίζουν τη μάθηση και να περιλαμβάνει:

- Προσφορά, κατά παραγγελία, εκπαίδευσης Πληροφοριακής Παιδείας στην πανεπιστημιακή σχολή και τους διδάσκοντες
- Δημιουργία ενός καταλόγου επιλογών με έτοιμα μαθήματα- διδασκαλίες
- Παροχή πληροφοριών για στόχους και οφέλη για τους συμμετέχοντες
- Προετοιμασία και διανομή σημειώσεων για κάθε τύπο δραστηριότητας
- Προετοιμασία για παροχή μαθημάτων και σε αίθουσες ή άλλους χώρους, που δεν είναι τόσο κατάλληλοι όσο η βιβλιοθήκη

- Αναγνώριση των πανεπιστημιακών που προσφέρουν ευκαιρίες Π.Π. στη βιβλιοθήκη
- Εάν ο χρόνος σας είναι περιορισμένος, εξασφαλίστε ημερομηνίες και χρόνο για να κάνετε τη δουλειά της Π.Π.

Αναφορές

Adams, L. (2004). *Designing the Electronic Classroom*. Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.checs.net/95conf/PROCEEDINGS/adams.html>

Assessment in Library and Information Literacy Instruction. (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του University of Nevada, Reno: <http://www2.library.unr.edu/ragains/assess.html>

Biggs, J. and Moore, P. (1993). *Process of Learning*. New York: Prentice Hall

Bundy, A. (2004). *Australian and New Zealand Information Literacy Framework: Principles, Standards and Practice*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Australian and New Zealand Institute for Information Literacy: <http://www.caul.edu.au/info-literacy/InfoLiteracyFramework.pdf>

Cortes J. (2002). *Diseño y Equipamiento de Salones Electrónicos para Programas de DHI* Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.infoconsultores.com.mx/RevInfo52/20 22 ART Cortes.pdf>

Gratch-Lindauer, B. (2000). *Assessing Community Colleges: Information Literacy Competencies and Other Library Services and Resources*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://fog.ccsf.cc.ca.us/~bgratch/assess.html>

Information Literacy Instruction: a Selection of Tools for Instructors (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του University of Montreal: http://mapageweb.umontreal.ca/deschatg/A AFD_index_en.Html

Information Literacy Program (2003). Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Weber State University: <http://faculty.weber.edu/chansen/libinstruct/ILProgram/goals/programgoals03.htm>

Stripling, B. (1999). *Learning and Libraries in an Information Age: Principles and Practice*. Littleton: Libraries Unlimited.

Teaching Library Projects (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του The Teaching Library: <http://www.lib.berkeley.edu/TeachingLib/Projects.html>

Κεφάλαιο 7

Ανάπτυξη Προσωπικού

Οι βιβλιοθηκονόμοι μπορούν να αξιοποιήσουν το χρόνο τους με τον καλύτερο τρόπο για να διδάξουν τους φοιτητές και την πανεπιστημιακή σχολή πώς να εντοπίζουν, να αξιολογούν και να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες. Θα πρέπει να επαναπροσδιορίσουν την εργασία τους στο να εξασκούν περισσότερο τα άτομα στην αναζήτηση και χρήση πληροφοριών, παρά απλά στον εντοπισμό και την ανάκτηση. Παρ' όλα αυτά ο εκπαιδευτικός ρόλος θέτει μία πρόκληση: χρειάζεται οι βιβλιοθηκονόμοι να εκπαιδευτούν στο να αναζητούν ευκαιρίες για να μάθουν ή να εμπλουτίσουν τις δικές τους δεξιότητες για τη διευκόλυνση της μάθησης.

Ανάγκη για εκπαιδευτικό βιβλιοθηκονομικό ρόλο (Goldfarb, E. K., όπως αναφέρεται στο Stripling, 1999). Νέες παιδαγωγικές μέθοδοι, που χρησιμοποιούνται στα σχολεία και στα πανεπιστήμια, απαιτούν από τους βιβλιοθηκονόμους να παίζουν έναν ενεργό ρόλο στις μαθησιακές διαδικασίες. Συνεπώς, οι βιβλιοθηκονόμοι πρέπει:

- Να αναλαμβάνουν νέους ρόλους ως διευκολυντές - οργανωτές της γνώσης και ως εκπαιδευτές
- Να παρέχουν την απαραίτητη εξειδικευμένη γνώση για α) την πρόσβαση στην πληροφορία , β) την επιλογή πληροφοριακών πηγών και γ) την διευκόλυνση της χρήσης πληροφοριών στη διαδικασία της μάθησης (Kuhlthau, όπως αναφέρεται στο Stripling, 1999)
- Να μαθαίνουν και να διδάσκουν νέα μορφώματα πληροφοριών (γραμμικά και μη γραμμικά)
- Να διευκολύνουν τα μη παραδοσιακά ή διαρκώς εναλλασσόμενα σημεία πρόσβασης, καθώς τα μέσα και οι πηγές πληροφοριών εξελίσσονται.

Αυτο-ανάπτυξη των βιβλιοθηκονόμων (Goldfarb, όπως αναφέρεται στο Stripling, 1999). η επαγγελματική ανάπτυξη των βιβλιοθηκονόμων εξαρτάται από διαδικασίες και ενέργειες αυτομόρφωσης. Χρειάζεται:

- Να αναπτύσσουν τις δικές τους δεξιότητες πληροφοριακής παιδείας
- Να αναπτύσσουν την ικανότητα να διευκολύνουν τη μάθηση και να διδάσκουν την κριτική σκέψη και αναζήτηση
- Να είναι υπεύθυνοι για τη δική τους μάθηση και τις δικές τους τεχνολογικές δεξιότητες
- Να λαμβάνουν διαρκή βιβλιοθηκονομική εκπαίδευση, μία καίρια μορφή μάθησης νέων δεξιοτήτων και εννοιών
- Να συμμετέχουν σε επαγγελματικές οργανώσεις, να παρακολουθούν συνέδρια και να αγοράζουν εξειδικευμένα περιοδικά
- Να αφήνουν ελεύθερο επαρκή χρόνο για δυνατότητες συνεργασίας με τους ομοίους τους, να έχουν/δίνουν διαρκή υποστήριξη και να προσφέρουν/λαμβάνουν εφαρμοσμένες συμβουλές για το πρόγραμμα σπουδών.

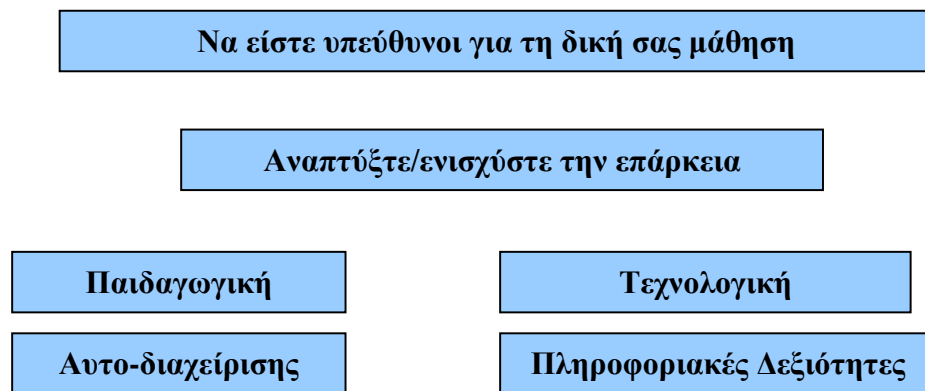
Εκπαίδευση από το ίδρυμα. Η βιβλιοθήκη χρειάζεται να παρέχει την κατάλληλη εκπαίδευση ανάλογα με τα μέσα της. Ένα πρόγραμμα για τον εμπλουτισμό ή την ανάπτυξη δεξιοτήτων διδασκαλίας μπορεί να περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Περιεκτικό πρόγραμμα επιμόρφωσης για όλη την ομάδα της βιβλιοθήκης, συμπεριλαμβανομένου και του προσωπικού
- Το πρόγραμμα μπορεί να διαιρείται σε χωριστές συνεδρίες για βασική, ενδιάμεση και προχωρημένη επιμόρφωση
- Προτεινόμενο χρονικό πλαίσιο για εργαστήρια και διαλέξεις, τα οποία υλοποιούνται για περισσότερο από ένα χρόνο

- Τουλάχιστον τέσσερις τύπους μαθημάτων: παιδαγωγικά, τεχνολογικά, αυτοδιαχείρισης και σχετιζόμενα με τις πληροφοριακές ικανότητες:
  - ο Το παιδαγωγικό τμήμα ενός προγράμματος θα πρέπει να περιλαμβάνει, ανάμεσα σε άλλες βασικές δεξιότητες διδασκαλίας, θέματα για τον τρόπο που δημιουργείται ένα μάθημα, το σχεδιασμό διδασκαλίας, την αποτίμηση και την αξιολόγηση, την επικοινωνία στην τάξη, τη διαχείριση συγκρούσεων και ομάδων
  - ο Η τεχνολογική επιμόρφωση θα πρέπει να περιλαμβάνει μαθήματα σε λογισμικά γραφείου, στη διαχείριση τάξης, στο σχεδιασμό λογισμικού στο διαδίκτυο και στη διαχείριση εξοπλισμού
  - ο Στην ενότητα της αυτοδιαχείρισης το πρόγραμμα θα πρέπει να περιλαμβάνει διαχείριση χρόνου, σχεδιασμό, εργαστήρια κινητοποίησης και γενική διοίκηση
  - ο Η εκπαίδευση που σχετίζεται με τις πληροφορίες θα πρέπει να κάνει τους βιβλιοθηκονόμους ειδήμονες στα εργαλεία και τις πληροφοριακές πηγές που είναι διαθέσιμα στη βιβλιοθήκη καθώς και στο Διαδίκτυο, συμπεριλαμβάνοντας τις μηχανές αναζήτησης, τις βάσεις δεδομένων και τις ηλεκτρονικές εκδόσεις, ανάμεσα στο άλλο πληροφοριακό περιεχόμενο εντός κι εκτός της βιβλιοθήκης.

Εικόνα 7. Ανάπτυξη Προσωπικού

Εξ αποστάσεως και ηλεκτρονική μάθηση. Το έργο της διευκόλυνσης της Π.Π. σε αρκετές ομάδες μαθητών επιτυγχάνεται πιο εύκολα, όταν χρησιμοποιούνται η εξ αποστάσεως και η ηλεκτρονική μάθηση. Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει μία λύση για τον περιορισμένο αριθμό βιβλιοθηκονόμων ή επιστημόνων της πληροφόρησης στη βιβλιοθήκη. Οι επαγγελματίες της Π.Π. χρειάζεται να κατέχουν νέες μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι οποίες υιοθετούν δίκτυα, και ειδικά το Διαδίκτυο, ως εικονικές τάξεις, αντί για τις παραδοσιακές τάξεις με φυσική παρουσία. Οι βιβλιοθηκονόμοι μπορούν να αλληλεπιδρούν με τους σπουδαστές τους δικτυακά, έτσι ώστε ο φοιτητής να μπορεί να ολοκληρώσει την έρευνα και τις εργασίες του/της από το σπίτι, το γραφείο ή όπου υπάρχει πρόσβαση σε ηλεκτρονικό υπολογιστή και τηλεπικοινωνιακά δίκτυα. Αντίστοιχα και ο βιβλιοθηκονόμος μπορεί να αναλαμβάνει το φροντιστηριακό έργο του/της από όπου υπάρχει πρόσβαση σε ένα υπολογιστή.

Αναφορές

Biggs, J.B. and Moore, P.J. (1993). *Process of Learning*. New York: Prentice Hall.

Goldfarb, E. K. (1999). Learning in a Technological Context. Στο B. K. Stripling, *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited.

Kuhlthau, C. C. Literacy and Learning for the Information Age. Στο B K. Stripling, *Learning and Libraries in an Information Age: Principles and Practice*. Littleton: Libraries Unlimited.

Marton, F. and Saljo, R. (1997). Approaches to Learning. Στο F. Marton, et al (Eds), *The Experience of Learning*. Edinburgh: Scottish University Press.

Oellers, B. and Monfasani, R. (2001, April). Capacitación del Personal y Formación de Usuarios. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Asociación de Bibliotecarios Graduados de la República de Argentina: <http://www.abgra.org.ar/>

Saavedra Fernández, O. (2003, May). El bibliotecario del siglo XXI. *ACIMED*. 11 Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: http://bvs.sld.cu/revistas/aci/vol11_5_03/aci10503.htm

Squires, G. (1994). *A New Model of Teaching and Training*. Hull: University of Hull

Κεφάλαιο 8

Θεωρίες Μάθησης

Οι πρόσφατες θεωρίες μάθησης βασίζονται στη γνωστική ψυχολογία και στην έρευνα του εποικοδομισμού στην εκπαίδευση. Η εξοικείωση με αυτές τις θεωρίες είναι σημαντική, εάν οι βιβλιοθηκονόμοι σκοπεύουν να αναπτύξουν αποτελεσματικές τεχνικές διδασκαλίας για να καθοδηγήσουν τη μάθηση (McGregor, όπως παρατίθεται στο Stripling, 1999). Ένας βιβλιοθηκονόμος δεν χρειάζεται να είναι μόνο ενημερωμένος στα συστατικά της πληροφοριακής παιδείας που πρέπει να παρουσιάσει, αλλά πρέπει, επίσης, να δείξει ικανότητες στην οργάνωση της γνώσης (παιδαγωγική- διδακτική) και να είναι ενήμερος για τις ατομικές διαφορές μάθησης των σπουδαστών.

Υπάρχουν πολλές διαφορετικές θεωρίες για τη μάθηση και μέσα στην καθεμιά υπάρχουν παραλλαγές. Δεν υπάρχει σωστή ή λανθασμένη θεωρία, γιατί ούτε όλες οι εκπαιδευτικές πρακτικές βασίζονται σε μια συγκεκριμένη σχολή σκέψης (Grassian και Karlowitz, 2001). Οι βιβλιοθηκονόμοι χρειάζεται να επιλέξουν εκείνη τη θεωρία με τις παραλλαγές της που είναι συμβατή με το διδακτικό τους στυλ καθώς και με το αντικείμενο ή το θέμα που θα διδαχθεί. Έχετε υπόψη σας ότι:

- Η μάθηση εμπεριέχει αλλαγή
- Αυτή η αλλαγή είναι σε μεγάλο βαθμό μόνιμη
- Η μάθηση μπορεί να εμπεριέχει μια αλλαγή στη συνείδηση (πώς σκεφτόμαστε) ή στη συμπεριφορά (τι κάνουμε) ή και στα δύο
- Η μάθηση επιτυγχάνεται μέσα από αλληλεπίδραση με στοιχεία του περιβάλλοντός μας όπως, πληροφορίες, γεγονότα και εμπειρίες (που εμπεριέχονται, αλλά δεν περιορίζονται μόνο στη διδασκαλία και την κατάρτιση) (Squires, 1994).

Στη συνέχεια ακολουθεί μία σύνοψη των κύριων θεωριών μάθησης, μοντέλων μάθησης και παραγόντων που επηρεάζουν τη μάθηση στα άτομα καθώς και τη σκέψη και τις έννοιες μάθησης (McGregor, όπως αναφέρεται στο Stripling, 1999). Χρειάζεται να επισημάνουμε πως είναι μόνο μερικές από τις πολλές που υπάρχουν.

Μπιχεβιοριστική άποψη (Συμπεριφορισμός). Η πραγματικότητα είναι εξωτερική και απόλυτη. Είναι μετρήσιμη και η σχέση αιτίου-αποτελέσματος μπορεί να προσδιοριστεί και να καθιερωθεί ένα παράδειγμα εφαρμογής αποτελούν τα σταθμισμένα τεστ. Μερικές από τις βασικές ιδέες είναι:

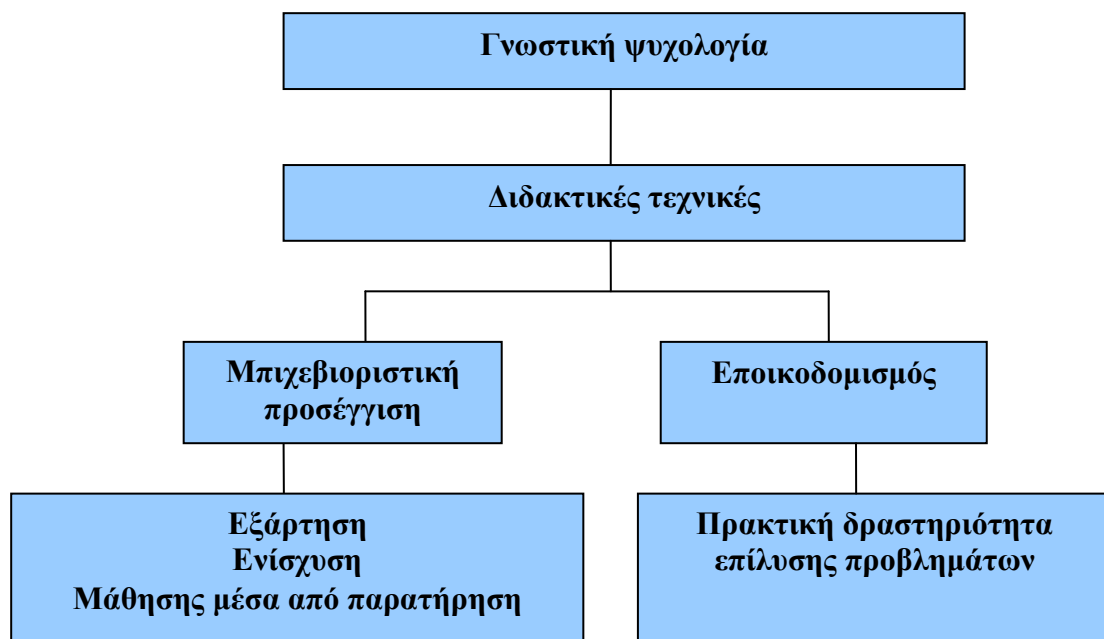
- Εξάρτηση (Conditioning) (Pavlov, 2005) - Η μάθηση ερμηνεύεται σύμφωνα με την παρατηρήσιμη συμπεριφορά. Αυτό που έχει σημασία είναι το τι κάνουν οι άνθρωποι παρά το τι σκέφτονται.
- Ενίσχυση (Reinforcement) (Skinner, 1986) - Ένα ερέθισμα παρέχεται μετά από την εκτέλεση μιας ενέργειας ως ένας τρόπος για να ενθαρρύνει ή να αποθαρρύνει την επανάληψη μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς.
- Μάθηση μέσω παρατήρησης προτύπου (Observation learning) (Bandura, 2004) - Η μάθηση προκύπτει μέσα από την παρακολούθηση και στη συνέχεια από τη μίμηση της συμπεριφοράς.

Η προσέγγιση των εποικοδομιστών (Constructivist). Η πραγματικότητα είναι κάτι που κατασκευάζεται κοινωνικά από τα άτομα, τα οποία καθορίζουν την πραγματικότητά τους

βασιζόμενα στις μοναδικές προηγούμενες γνώσεις τους και εμπειρίες. Η θεωρία αυτή διαφέρει από αυτή των μιχεβιοριστών στο σημείο ότι υποθέτει πως είναι δυνατόν να εξεταστεί το μη παρατηρήσιμο μέσα από την προσπάθεια να γίνει κατανοητό τι συμβαίνει στο μυαλό μας, όταν μαθαίνουμε. Η τρέχουσα σκέψη για τη μάθηση είναι έντονα επηρεασμένη από τη θεωρία και την έρευνα του εποικοδομισμού (Constructivism). Μερικά από τα κύρια εκπαιδευτικά μοντέλα του εποικοδομισμού είναι:

- Πρακτική δραστηριότητα λύσης προβλημάτων (Practical problem solving activity) (Dewey, 1967) - Η μάθηση μπορεί να επιτευχθεί με αναστοχαστική (reflective) σκέψη για την επίλυση προβλημάτων μέσω της ανάλυσης αληθοφανών προβλημάτων και των δυνατών εναλλακτικών λύσεων, π.χ. οι δάσκαλοι να ενεργούν περισσότερο ως καθοδηγητές παρά ως διανομείς της πληροφορίας.
- Στάδια νοητικής ανάπτυξης (Piaget, 2005) - Η εξέλιξη της μάθησης στα παιδιά εμπλουτίζεται μέσα από την προηγούμενη γνώση, ακόμα κι αν οι πρώτες ιδέες μπορεί να είναι ανακριβείς. Ο Piaget περιγράφει τα τέσσερα αναπτυξιακά στάδια από τα οποία πρέπει να περάσουν τα παιδιά. Δεν μπορούν να περάσουν από το ένα στάδιο στο άλλο μέχρι να ικανοποιήσουν κάποια συγκεκριμένα κριτήρια: αναγνωρίζει αυτό που τα παιδιά μπορούν να κάνουν και όχι αυτό που δεν μπορούν.
- Οικοδόμηση σε προηγούμενη γνώση (Bruner, 1962) - Οι μαθητές οικοδομούν πάνω στην προηγούμενή τους γνώση για να επιτύχουν πιο προχωρημένα επίπεδα κατανόησης. Η μάθηση είναι μια ενεργητική διαδικασία ανακάλυψης και κατηγοριοποίησης.

Εικόνα 8. Θεωρίες Μάθησης

Μοντέλα μάθησης (Learning models) (McGregor, 1999). Στα εκπαιδευτικά μοντέλα του εποικοδομισμού τόσο η διδακτική της μάθησης όσο και η γνωστική ψυχολογία βασίζονται σε διαφορετικά μοντέλα μάθησης, τα οποία δεν αποκλείουν απαραίτητα το ένα το άλλο.

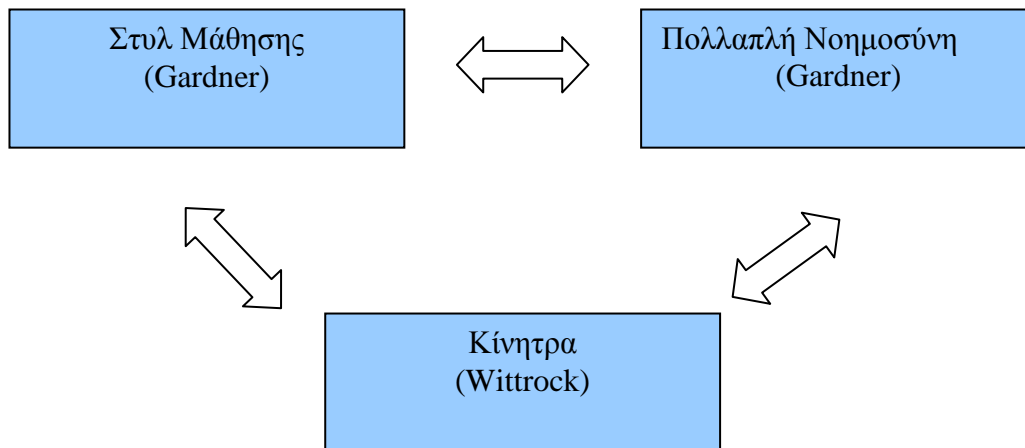
- Διερευνητική μάθηση (Bruner, 1962). Οι διδάσκοντες/πανεπιστημιακή σχολή παρουσιάζουν στους σπουδαστές προβλήματα, με αρκετές πιθανές απαντήσεις (open), με συγκεκριμένες απαντήσεις (closed) ή με απαντήσεις που προαπαιτούν έρευνα (active), καθώς και τις αναγκαίες πηγές για να τα λύσουν.
- Μαθητοκεντρική μάθηση. Οι σπουδαστές θεωρούνται άτομα, τα οποία θα πρέπει να έχουν λόγο σε αυτά που μαθαίνουν. Η μάθηση είναι ενεργητική διαδικασία και οι μαθητές ενθαρρύνονται να είναι αυτο-κατευθυνόμενοι αναλαμβάνοντας την ευθύνη για τη δική τους μάθηση.
- Συνεργατική μάθηση (Slavin, 1995)- Η αλληλεπίδραση μεταξύ των σπουδαστών προάγει την επίτευξη των μαθησιακών στόχων με μεγαλύτερη επιτυχία από το να προσπαθούσε ο καθένας μόνος του.
- Εγκεφαλοκεντρική μάθηση (Brain-based learning). Αυτό το στυλ μάθησης βασίζεται σε πέντε αξιώματα: 1) ο εγκέφαλος λειτουργεί οργανώνοντας δεδομένα και βγάζοντας νόημα από αυτά, 2) ο εγκέφαλος λειτουργεί με πρότυπα αναζήτησης, 3) ο εγκέφαλος μπορεί να κάνει περισσότερα από ένα πράγματα τη φορά και επεξεργάζεται ταυτόχρονα το όλο και το μέρος, 4) τα συναισθήματα παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στη μάθηση, 5) κάθε εγκέφαλος είναι μοναδικός και διαφορετικός από κάθε άλλο.
- Νοηματική Μάθηση (Meaningful learning). Οι μαθητές ασχολούνται με εργασίες που έχουν νόημα και προκλήσεις ή με την επίλυση πραγματικών προβλημάτων. Δομούν τη δική τους κατανόηση, όταν ενδιαφέρονται γι' αυτά που μαθαίνουν, διαχειρίζονται και ελέγχουν, όταν θέτουν τους δικούς τους μαθησιακούς στόχους, είναι ενήμεροι και ικανοί να επιλέξουν τις δικές τους στρατηγικές μάθησης, και είναι ικανοί να εργαστούν με άλλους μαθητές. Αυτό το μοντέλο περιλαμβάνει πολλά από τα μοντέλα που περιγράψαμε προηγουμένως.

Συντελεστές της διαδικασίας μάθησης (McGregor, 1999). Η μάθηση επηρεάζεται από διαφορετικούς παράγοντες, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται πολλαπλοί τύποι νοημοσύνης των μαθητών, τα στυλ μάθησης και τα κίνητρα.

- Πολλαπλή νοημοσύνη (Multiple intelligences) (Gardner, 1983) - Η νοημοσύνη είναι μια έννοια με πολλές όψεις και οι μαθητές έχουν ταυτόχρονα πολλαπλή νοημοσύνη ή ποικίλους τρόπους να αναλύουν τον κόσμο. Τα είδη της νοημοσύνης είναι: γλωσσική, λογικομαθηματική, χωροταξική, σωματική κιναισθητική, μουσική, διαπροσωπική, ενδοπροσωπική, φυσιολογική.
- Στυλ μάθησης (Gardner, 1983) - Ένα στυλ μάθησης είναι μια γενική προτίμηση, ενώ η νοημοσύνη είναι μια ικανότητα να ανταποκρίνεται κανείς επιτυχώς σε συγκεκριμένο περιεχόμενο. Μερικοί συγγραφείς δίνουν έμφαση σε φυσικές και περιβαλλοντικές προτιμήσεις, γνωστικά στυλ και τρόπους εργασίας. Υπάρχουν ποικίλες κατηγοριοποιήσεις για τον προσδιορισμό των τύπων προσωπικότητας, για τις αισθητηριακές προτιμήσεις (οπτικές, ακουστικές, κιναισθητικές), για τις περιβαλλοντικές προτιμήσεις και το στυλ σκέψης.
- Κίνητρα (Wittrock, 2004) - Η διαδικασία της έναρξης, διατήρησης και κατεύθυνσης της δραστηριότητας επηρεάζει σημαντικά τον τρόπο μάθησης των ανθρώπων. Τα προγράμματα παρακίνησης βασίζονται στη μιχελβιοριστική θεωρία π.χ. παρέχουν εξωτερικές ανταμοιβές

για να ενθαρρύνουν τους μαθητές στη μάθηση. Το μειονέκτημα είναι ότι οι μαθητές τείνουν να εστιάζουν στην αμοιβή παρά στην ίδια τη μαθησιακή δραστηριότητα.

Εικόνα 9. Παράγοντες: Διαδικασία μάθησης

Σκέψη και μάθηση (McGregor, 1999). Ο τρόπος, με τον οποίο σκέφτονται οι άνθρωποι και το είδος των σκέψεων που κάνουν, είναι ένα σημαντικό στοιχείο για τη διαδικασία της μάθησης.

- Η Ταξινόμια του Bloom (Bloom, 1956) - Η ταξινόμια για την ταξινόμηση μαθησιακών στόχων στο γνωστικό τομέα απαριθμεί τις δεξιότητες της σκέψης με ιεραρχική σειρά, υποδεικνύοντας τις δεξιότητες τις οποίες οι δάσκαλοι/πανεπιστημιακή σχολή θα πρέπει να προωθούν. Οι δεξιότητες αυτές, από την πιο απλή στην πιο σύνθετη, είναι: γνώση, κατανόηση, εφαρμογή, ανάλυση, σύνθεση και αξιολόγηση. Η γνώση αναφέρεται ως η πιο απλή έννοια σε αντίθεση με τον ορισμό που έχει στη βιβλιοθηκονομία.
- Κριτική σκέψη (Critical thinking) (Ennis, 1985) - Είναι μια «λογική αναστοχαστική σκέψη που εστιάζεται στην απόφαση σχετικά με το τι να πιστέψει κανείς ή όχι» (σελ. 54). Οι ορισμοί περιλαμβάνουν στοιχεία από τη λήψη αποφάσεων και τη βελτίωση της σκέψης.
- Δημιουργική σκέψη (Creative thinking) (Cave, 1996) - Είναι η ικανότητα να κοιτά κανείς τα πράγματα με έναν τρόπο διαφορετικό από τον προφανή ή τον παραδοσιακό. Η δημιουργική σκέψη έχει δύο συστατικά: αποκλίνουσα και συγκλίνουσα σκέψη. Η πρώτη είναι η διανοητική ικανότητα να σκέφτεται κανείς περισσότερα από ένα πράγματα τη φορά και να επεξεργάζεται ιδέες, και η δεύτερη είναι η ικανότητα να αξιολογεί λογικά, να κριτικάρει και να επιλέγει την καλύτερη ιδέα από ένα σύνολο ιδεών.
- Μεταγνώση (Metacognition) (Blakey και Spence, 1990) - Η σκέψη για τη σκέψη θεωρείται μεταγνώση, ένα σημαντικό στοιχείο τόσο της κριτικής όσο και της δημιουργικής σκέψης. Οι μαθητές, που έχουν επίγνωση του τι και του πώς σκέφτονται, μπορούν να βελτιώσουν τη σκέψη τους. Ένα παράδειγμα αυτής της προσέγγισης είναι να ζητήσει κανείς από τους σπουδαστές να ξαναδιαβάσουν και να αναλύσουν σκέψεις που έχουν καταγράψει σε ημερολόγια.
- Νοητικά μοντέλα (Mental models) (Glynn, 1997) - Τα νοητικά μοντέλα είναι το πλαίσιο για την κατασκευή νέων αντιλήψεων (υποστηρίζονται από τις θεωρίες των Piaget και Vygotsky). Οι μαθητές αντιλαμβάνονται έννοιες μέσα από νοητικές αναπαραστάσεις που

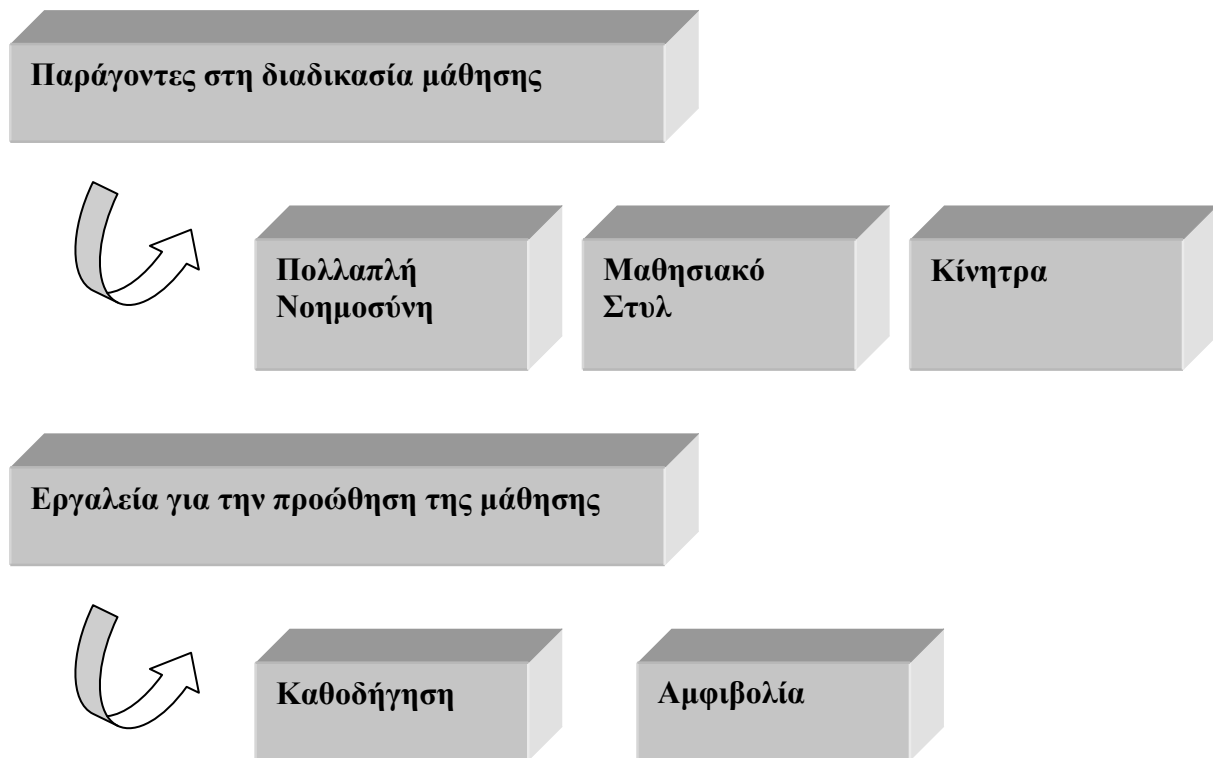
τους βοηθούν στην κατανόηση. Τα νοητικά μοντέλα τονίζουν τη σημασία της προηγούμενης γνώσης, καθώς η προηγούμενη γνώση βρίσκεται μέσα σε νοητικά μοντέλα, και η νέα μάθηση οικοδομείται πάνω σε αυτά τα μοντέλα.

Εργαλεία για την προαγωγή της μάθησης (McGregor, 1999). Υπάρχουν αρκετές τεχνικές που ενθαρρύνουν τη μάθηση. Σ' αυτές περιλαμβάνονται:

Συμβουλευτική (Coaching). Η καθοδήγηση (υποστηρικτική, διευκολυντική) ενός σπουδαστή ή σπουδαστών μέσα από μια δραστηριότητα ή άσκηση της σκέψης, είναι μια χρήσιμη τεχνική για τους διδάσκοντες/πανεπιστημιακή σχολή. Αυτό είναι το αντίθετο του κατευθύνω.

Αμφιβολία (questioning). Ένα χρήσιμο εργαλείο για να αποκτήσει κανείς πρόσβαση σε προηγούμενη γνώση και να επεκτείνει τη σκέψη του. Στοχεύει στο να ενθαρρύνει την αποκλίνουσα, ανωτέρου επιπέδου και κριτική σκέψη.

Εικόνα 10. Στοιχεία Μάθησης

Αναφορές

Bandura, A. (1998) *Personality Theories*. Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.ship.edu/~cgboeree/bandura.html>

Biggs, J. B., (1999). *Teaching for Quality Learning at University: What the Student Does*. Buckingham: Society for Research into Higher Education/Open University Press.

Blakey, E. and Spence, S. (1990, May-June). *Thinking for the Future*. *Emergency Librarian*, No. 18, σσ. 11-14

Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: Classification of Educational Goals*. Handbook 1: Cognitive Domain. New York: Longman, Green and Co.

Bruner, J. (1962). *On Knowing: Essays for the Left Hand*. Cambridge: Belknap Press.

Cave, C. (1996). *The Creativity Web*. Ημερομηνία ανάκτησης 5 Νοεμβρίου 1998, από το δικτυακό τόπο: <http://www.ozemail.com.au/~caveman/Creative/>

Dewey, J. (1967). *La Concepción democrática en educación*. Democracia y Educación. Ed. Losada.

Educational Technology and Information Literacy: Planning to Make a Difference in How we Teach and Learn (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Colorado Department of Education: http://www.cde.state.co.us/cdelib/etil/et_planning-workshops.htm

Ennis, R. (1985). *Goals for a Critical Thinking Curriculum*. Στο A. L. Costa (Ed.), *Developing Minds: A Resource Book for Teaching Thinking*. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.

Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.

Grassian, E and Kaplowitz, J. (2001). *Information Literacy Instruction: Theory and Practice*. New York: Neal-Schuman.

Glynn, S. (1997, January). Drawing Mental Models. *Science Teacher*, Vol. 61, σσ. 30-32.

Information Literacy: Learning How to Learn (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του University of Rhode Island: http://www.ri.net/RITTI_Fellows/Barton/infolit.html

Information Power: Building Partnerships for Learning: Learning and Teaching Principles of School Library Media Programs (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του American Association of School Librarians: <http://www.ala.org/ala/aasl/aaslproftools/informationpower/iplearningteaching.htm>

Learning Theories (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Emerging Technologies: http://www.emtech.net/learning_theories.htm#Skinner1

McGregor, J. H. (1999). How do we learn. Στο B. K. Stripling, *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited

Pavlov, I. P. (1999, May). *Condicionamiento Clásico*. Ημερομηνία ανάκτησης Οκτώβριος 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://fates.cns.muskingum.edu/~psych/psycweb/history/pavlov.htm>

Piaget, J. (2005). *Psicología de la inteligencia*. Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.geocities.com/Athens/Ithaca/8100/maga2.htm>

Skinner, B. F. (1986). *Cienciay conducta humana*. Barcelona: Martínez Roca.

Slavin, R. E. (1995). *Cooperative Learning Among Students: Theory, Research, and Implications for Active Learning*. Center for Research on the Education of Student, Johns Hopkins University.

Squires, G. (1994). *A New Model of Teaching and Training*. Hull: University of Hull.

Tarpy, R. M. (1999). *Aprendizaje: Teoría e Investigación Contemporánea*. Madrid: McGraw-Hill.

Teacher Tips, Tools, and Tutorials: Information Literacy Skills Used in BCPS Research Lessons (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Baltimore County Public Schools: <http://www.bcps.org/offices/lis/models/tips/>

Wittrock, M. C. (1986). *Students' Thought Processes*. New York: Macmillan.

Κεφάλαιο 9

Αποτίμηση της Μάθησης

Αποτίμηση είναι η προσεκτική κρίση που προκύπτει από την ακριβή παρατήρηση των μαθητών (learners) στη διάρκεια όλης της διαδικασίας μάθησης. Απαιτεί τις φάσεις της συλλογής, της ανάλυσης και της αναφοράς δεδομένων από όλη τη διαδικασία της μάθησης της πληροφοριακής παιδείας (AASL, 1998). Η αξιολόγηση διαφέρει από την αποτίμηση με την έννοια ότι συνήθως βάζει ένα βαθμό, όταν ο φοιτητής τελειώνει μία δραστηριότητα. Η αποτίμηση είναι μία πιο πλήρης διαδικασία, γιατί συγκεντρώνει πληροφορίες για την επίδοση των σπουδαστών στη διάρκεια όλης της διαδικασίας μάθησης της πληροφοριακής παιδείας, καθώς και όταν τελειώνουν την εργασία τους. Άλλη μία σημαντική διαφορά ανάμεσα σε αυτούς τους δύο όρους είναι ότι η αποτίμηση «γίνεται στο σπουδαστή, καθώς η αξιολόγηση γίνεται στην εργασία του σπουδαστή. Η αποτίμηση θα πρέπει να εμπλέκει τους σπουδαστές στην αναζήτηση και την παραγωγή με σκοπό τη διάδοση και την επίδειξη όσων γνωρίζουν» (AASL, 1998, σ. 67). Οι απόψεις που ακολουθούν περιλαμβάνουν τους κύριους παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη όταν γίνεται αποτίμηση της μάθησης της πληροφοριακής παιδείας.

Γιατί εκτιμούμε:

- Βελτιώνουμε την ανάπτυξη /εξέλιξη των σπουδαστών (διαμορφωτική)
- Βελτιώνουμε τη διδασκαλία (διαμορφωτική)
- Αναγνωρίζουμε την ολοκλήρωση (απολογιστική)
- Τροποποιούμε ή βελτιώνουμε το πρόγραμμα (διαμορφωτική).

Η σημασία της αποτίμησης

- Τα επιτεύγματα των σπουδαστών συνδέονται με τις τεχνικές αποτίμησης (Wiggins, 1998)
- Η αποτίμηση παίζει σημαντικό ρόλο στο να προσδιορίζει εάν παρατηρείται η μάθηση στο σπουδαστή (Jones, A. J. και Gardner, C. όπως αναφέρονται στο Stripling, 1999)
- Βρείτε ανώτερους τρόπους για να αξιολογήσετε τις ικανότητες των σπουδαστών στη χρήση των ακαδημαϊκών δεξιοτήτων (Baron, 1995)
- Απελευθερώστε την επιτυχία των σπουδαστών μέσω της αποτίμησης (Baron, 1995)
- Τα σύγχρονα τεστ απλά ελέγχουν τι κάνουν οι σπουδαστές
- Η ικανότητα να συγχωνευτεί η αποτίμηση και η διδασκαλία σε μία και μόνο στρατηγική
- Θα πρέπει να υπάρχει/ μπορεί να εκτελείται διαρκής και συνεχόμενη μέτρηση της επίδοσης του σπουδαστή σε όλη τη διάρκεια του κύκλου μάθησης (Jones, A. J. και Gardner, C. όπως αναφέρονται στο Stripling, 1999)
- Η αποτίμηση της πληροφοριακής παιδείας θα πρέπει να ενσωματώνεται στο υπόλοιπο πρόγραμμα σπουδών σε όλα τα επίπεδα και όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

Εστίαση στην ανεξάρτητη μάθηση

- Η αποτίμηση θα πρέπει να βασίζεται στην επίδοση, έτσι ώστε οι σπουδαστές να είναι προετοιμασμένοι για τη ζωή, όχι μόνο για το σχολείο
- Προάγοντας τις τεχνικές αυτο-αξιολόγησης, οι σπουδαστές μαθαίνουν πώς να αξιολογούν τις πληροφορίες, για να λύνουν προβλήματα, να παίρνουν αποφάσεις και να γίνουν ανεξάρτητοι μαθητές (learners)

- Δώστε τη δυνατότητα στους σπουδαστές να δημιουργούν ένα σύνολο στρατηγικών αποτίμησης και κριτηρίων, για να ελέγχουν την εργασία τους (Donnahan, J. και Stein, B. B. όπως αναφέρονται στο Stripling, 1999)
- Βοηθήστε τους σπουδαστές στον αναστοχασμό
- Η αποτίμηση θα πρέπει να είναι σκόπιμα σχεδιασμένη, για να βελτιώνει και να αναβαθμίζει την επίδοση των σπουδαστών
- Η αυθεντική αποτίμηση σημαίνει τη μέτρηση της επίδοσης των σπουδαστών, βασισμένη σε εργασίες που είναι σχετικές και χρησιμοποιούνται στην πραγματική ζωή (Baron, 1995)
- Σχεδιάστε και χρησιμοποιήστε μια αποτίμηση που να επικεντρώνεται στις ανάγκες των μαθητών (learners).

Εστίαση σε ανώτερα επίπεδα σκέψης

- Η νέα έμφαση της πληροφοριακής παιδείας βρίσκεται στην αναζήτηση πληροφοριών, την αξιολόγηση και τη χρήση, παρά στον εντοπισμό των πηγών και την ανάκτηση
- Η πληροφοριακή παιδεία θα πρέπει να δίνει έμφαση και σε διαδικασίες σκέψης ανώτερου επιπέδου (εφαρμογή, σύνθεση και αξιολόγηση πληροφοριών), επιπλέον από τις δραστηριότητες χαμηλότερης σκέψης (ανάκληση και κατανόηση πληροφοριών) (Donnahan, J. και Stein, B. B. όπως αναφέρονται στο Stripling, 1999):
- Διδάξτε περισσότερο τις διαδικασίες πληροφόρησης, όπως λήψη αποφάσεων και επίλυση προβλημάτων παρά απλή γνώση της πληροφορίας, έτσι ώστε οι σπουδαστές να κατακτούν την ικανότητα να μαθαίνουν
  - Κάντε τις διαδικασίες πληροφόρησης ξεκάθαρες σε όλες τις τεχνικές αποτίμησης
  - Οι εργασίες και οι αποτιμήσεις πρέπει να συνδέουν τις διαδικαστικές δεξιότητες με την παρουσίαση πληροφοριών (Jones, A. J. και Gardner, C. όπως αναφέρονται στο Stripling, 1999).

Ερωτήσεις του διευκολυντή-οργανωτή της μάθησης της Π.Π.

- Τι προσπαθώ να αποτιμήσω;
- Τι έχουν μάθει οι σπουδαστές;
- Πώς νιώθουν οι συμμετέχοντες για τη μάθησή τους;
- Μαθαίνουν πραγματικά οι σπουδαστές;

Ερωτήσεις για τη διαδικασία της αποτίμησης

- Μετράει η αποτίμηση αυτό που λέει ότι μετράει;
- Είναι τα κριτήρια βαθμολόγησης ξεκάθαρα, αντικειμενικά και ευδιάκριτα συνδεδεμένα με τα πρότυπα;
- Είναι το σύστημα βαθμολόγησης αξιόπιστο και διακρίνει επαρκώς τους βαθμούς της ποιότητας της εργασίας;
- Προκαλεί το ενδιαφέρον η δραστηριότητα που αξιολογείται;
- Η τεχνική αξιολόγησης προσφέρει μία κατάλληλη μαθησιακή πρόκληση στους σπουδαστές;
- Το έργο που αξιολογείται αντανakλά πραγματικές προκλήσεις, περιεχόμενα και περιορισμούς;

Παράδειγμα (Stec, E. 2004) «Επιλέξτε τα κύρια κριτήρια αποτίμησης και χωρίστε τα σε μικρότερα κομμάτια. Αυτές οι μονάδες όχι μόνο ξεκαθαρίζουν τα δικά σας κριτήρια αποτίμησης, αλλά θα

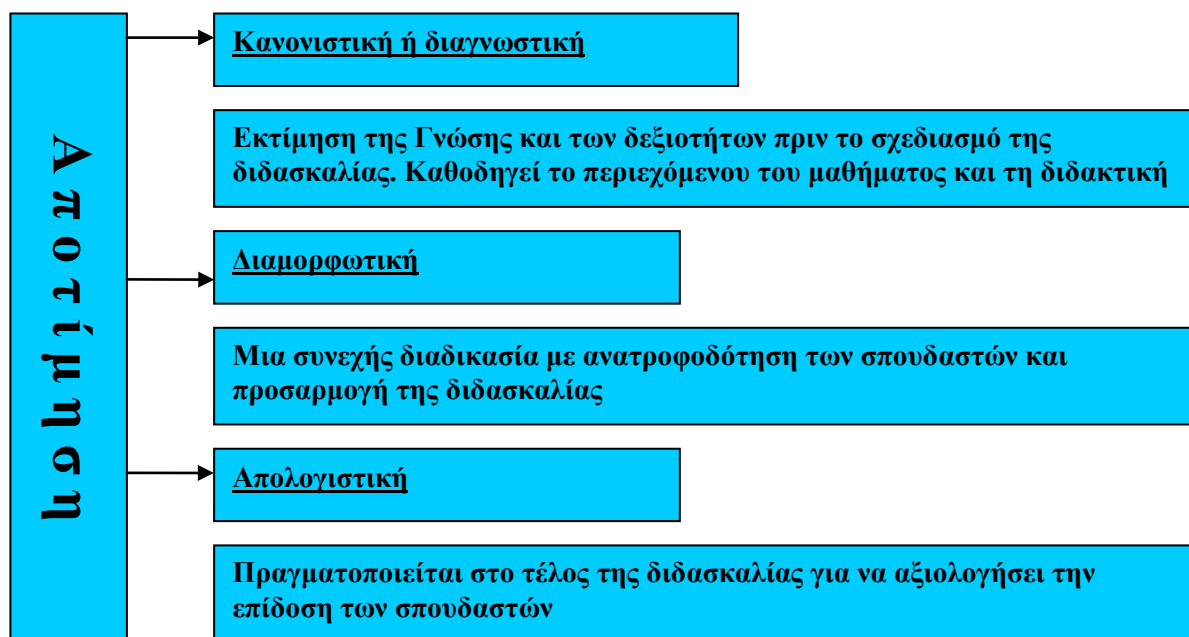
πρέπει να είναι η βάση για το σχεδιασμό του προγράμματος σπουδών. Ακολουθεί ένα συνοπτικό παράδειγμα: Τι έχουν μάθει οι σπουδαστές;

- Μπορούν οι σπουδαστές να ενσωματώσουν τα κατάλληλα άρθρα περιοδικών στις δικές τους ερευνητικές εργασίες;
- Μπορούν οι σπουδαστές να εντοπίσουν τα κατάλληλα ευρετήρια περιοδικών; Σε έντυπη μορφή;
- Μπορούν να χρησιμοποιήσουν υπολογιστές για ηλεκτρονική αναζήτηση;
- Μπορούν οι σπουδαστές να δημιουργήσουν μία χρήσιμη στρατηγική αναζήτησης;
- Γνωρίζουν επαρκείς λέξεις για αναζητήσεις με λέξεις-κλειδιά;
- Καταλαβαίνουν το ελεγχόμενο λεξιλόγιο και το χρησιμοποιούν;
- Εφαρμόζουν οι σπουδαστές τις στρατηγικές αναζήτησης Boole αποτελεσματικά;
- Επιλέγουν οι σπουδαστές αξιολογημένα (peer reviewed) άρθρα για την έρευνά τους;» (σελ. 3).

Τύποι της αποτίμησης της μάθησης (Stec, E. , 2004) Οι τρεις τύποι αποτίμησης είναι:

- Κανονιστική ή διαγνωστική. Αξιολογεί τη γνώση και τις δεξιότητες των συμμετεχόντων πριν το σχεδιασμό της διδασκαλίας. Αυτοί μπορούν να πάρουν τη μορφή των προκαθορισμένων ή αναπτυγμένων από τον εκπαιδευτή τεστ, ακροάσεων ή επισκόπησης της προηγούμενης εργασίας ενός σπουδαστή.
- Διαμορφωτική. Προσφέρει ανατροφοδότηση για τη μάθηση των σπουδαστών κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης και επιτρέπει στον εκπαιδευτή να ρυθμίζει τις μεθόδους διδασκαλίας στη διάρκεια ενός προγράμματος σπουδών. Για παράδειγμα, το να απαιτείται από τους σπουδαστές να γράψουν ένα «κείμενο απάντηση» (reaction paper) μίας σελίδας για μία εργασία που διάβασαν ή το να προετοιμάσουν μία σχολιασμένη βιβλιογραφία για ερευνητικό υλικό αρκετές εβδομάδες πριν ολοκληρωθεί η ερευνητική εργασία.
- Απολογιστική. Μία τελική αξιολόγηση των κριτηρίων αποτίμησης που συμβαίνει στο τέλος της διδασκαλίας, π.χ. Ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών, εκθέσεις που δίνονται κάτω από ελεγχόμενες συνθήκες ή μία αξιολόγηση των παραπομπών που χρησιμοποιούνται στην ερευνητική εργασία του σπουδαστή ή σε μια επισκόπηση του φακέλου υλικού (portfolio). Τα τελευταία δύο παραδείγματα απαιτούν την ανάπτυξη μίας καθιερωμένης διαδικασίας αποτίμησης. Η αποτίμηση των συναισθημάτων των σπουδαστών για τη διδασκαλία μπορεί να πάρει τη μορφή ερωτηματολογίων ή εστιασμένων ομάδων. Αυτές οι τεχνικές δεν αξιολογούν τη μάθηση και συχνά λαθεμένα χρησιμοποιούνται γι' αυτό το σκοπό (σ. 3).

Εικόνα 11. Αποτίμηση

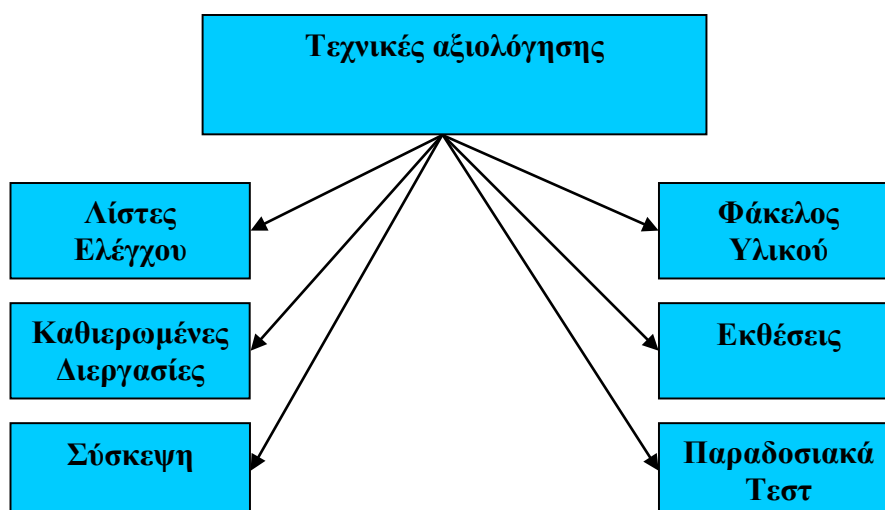

Τεχνικές αποτίμησης. Υπάρχουν διαφορετικές μέθοδοι αποτίμησης, για να υποστηρίξουν τους σπουδαστές σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας της μάθησης της πληροφοριακής παιδείας. Ακολουθούν τα πρωτεύοντα προτεινόμενα εργαλεία:

- **Λίστες ελέγχου.** Αυτές είναι λίστες για να καθοδηγούν τους σπουδαστές στην ολοκλήρωση των εργασιών τους. Περιλαμβάνουν τα διαφορετικά στάδια, επίπεδα και αντικείμενα που είναι απαραίτητα για να ολοκληρωθεί η εργασία. Οι λίστες ελέγχου θα πρέπει να είναι οπτικά υπομνήματα εργασιών, για να βελτιώνουν την ανάπτυξη των σπουδαστών. Οι λίστες ελέγχου θα πρέπει να προσφέρονται στην έναρξη μιας εργασίας, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη διάρκεια ολόκληρου του σχεδίου/project της μάθησης ή του έργου για ανατροφοδότηση.
- **Καθιερωμένες Διαδικασίες (rubrics).** Μία καθιερωμένη διαδικασία είναι μία αποτίμηση δομημένη με ακρίβεια που καθοδηγεί τους σπουδαστές να πετύχουν μία αποτελεσματική επίδοση. Συνήθως περιλαμβάνει μία διαβαθμισμένη λίστα των στοιχείων που οι σπουδαστές πρέπει να εκτελούν για τις μαθησιακές τους δραστηριότητες. Το εύρος των επιπέδων επίδοσης, από την επιτυχία στην αποτυχία, θα πρέπει να αποφεύγει μία γλώσσα που χρησιμοποιεί αξιολογικές κρίσεις, π. χ. χαρακτηρισμοί, ετικέτες. Οι όροι θα πρέπει να περιγράφουν ποιο είναι το αποτέλεσμα που ο σπουδαστής πρέπει να πετύχει (Donnahan, J. & Stein, B. B., όπως αναφέρεται στο Stripling, 1999). Η καθιερωμένη διαδικασία πρέπει να χωρίζεται σε βήματα με ξεκάθαρη ένδειξη κάθε στοιχείου, που πρέπει να ληφθεί υπόψη για να επιτευχθεί ο επιθυμητός στόχος.
- **Σύσκεψη.** Μία τεχνική που βασίζεται σε μία συζήτηση με το μαθητή (learner), μεταξύ των μαθητών ή με ολόκληρη την τάξη για να εκφραστεί προφορικά για τις διαδικασίες της πληροφοριακής παιδείας. Μπορεί να γίνει σε διαφορετικά στάδια των δραστηριοτήτων της πληροφόρησης καθώς και στο τέλος της διαδικασίας. Χρησιμοποιεί ερωτήσεις που έχουν τεθεί από το διευκολυντή-οργανωτή και διερευνούν τη διαδικασία μάθησης.

- **Φάκελος υλικού (Portfolio).** Αποτελείται από τη συγκέντρωση των εργασιών των σπουδαστών σε όλη τη διάρκεια της εργασίας και συμπληρώνεται σε ένα τελικό πακέτο προϊόντων της διαδικασίας της Π.Π. Ο φάκελος υλικού είναι χρήσιμη τεχνική αποτίμησης, γιατί δίνει στους σπουδαστές την δυνατότητα να δουν τα προϊόντα της μάθησής τους να ολοκληρώνονται σε ένα τελικό προϊόν. Δείχνει ότι οι σπουδαστές έμαθαν (πρότυπα περιεχομένου) και είναι ικανοί να κάνουν (πρότυπα απόδοσης) (Jones, A.J. & Gardner, C., όπως αναφέρεται στο Stripling, 1999). Είναι ένας τέλειος τρόπος να μετρήσουν την αποτελεσματικότητα της επίτευξης των μαθησιακών στόχων και να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα των στρατηγικών μάθησης και τη διαύγεια της αναπαράστασης της γνώσης.
- **Αναφορές/εκθέσεις.** Αυτές είναι χρήσιμες ασκήσεις ανάπτυξης κειμένου, εφόσον δεν είναι ασκήσεις «αποκοπής και επικόλλησης» ή μία επανάληψη των πληροφοριών που βρίσκονται σε έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές με λίγη σύνθεση ή καθόλου αξιολόγηση των πληροφοριών που έχουν ανακτηθεί. Η απλή παραγωγή έντυπων αναφορών ακυρώνει το σκοπό της διδασκαλίας (Jones, A.J. & Gardner, C., όπως αναφέρεται στο Stripling, 1999).
- **Παραδοσιακά τεστ.** Η λίστα ερωτήσεων με την επιλογή ανοικτών ή δομημένων απαντήσεων είναι επίσης χρήσιμη, με την προϋπόθεση ότι δεν επικεντρώνεται στο περιεχόμενο της γνώσης. Τα τεστ μπορούν να χρησιμοποιηθούν, όταν ο χρόνος είναι περιορισμένος ή όταν η αξιολόγηση είναι ειδικά επικεντρωμένη σε μία συγκεκριμένη όψη της μάθησης.
- **Άλλες προσεγγίσεις.** Μία ολοκληρωμένη αξιολόγηση δίνει έμφαση στην ανάγκη για τριγωνοποίηση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων της μάθησης με διδακτικές παρεμβάσεις και αξιολόγηση στο σύνολο (Bligh, 1998). Μία παρόμοια μέθοδος προτείνεται από τον Biggs (1999) του οποίου το μοντέλο SOLO (Structure of Observed Learning Outcomes - Δομή των Παρατηρούμενων Μαθησιακών Αποτελεσμάτων) προσφέρει μία δομή για την αξιολόγηση των δεξιοτήτων σκέψης.

Εικόνα 12. Τεχνικές Αποτίμησης

Αναφορές

- American Association of School Librarians (1998). *Information Power: Building Partnerships for Learning*. Chicago: American Library Association.
- Angelo, T. A., and Cross, K. P. (1993). *Classroom Assessment Techniques: A Handbook for College Teachers*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Baron, MA., andBoschee, F. (1995). *Authentic Assessment: The Key to Unlocking Student Success*. Lancaster: Technomic Publishing, 1995.
- Bligh, Donald A. (2000). What's the Use of Lectures?. In Gibbs, *Teaching in Higher Education: Theory and Evidence*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, σελ. 346.
- Donnahan, J. and Stein, B. B. (1999). Assessment: A Tool for Developing Lifelong Learners. Στο B. K. Stripling, *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited.
- Goldfarb, E. K. (1999). Learning in a Technological Context. Στο B. K. Stripling, *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited.
- Jones, A. J. and Gardner, C. (1999). Student Learning: Linking Research and Practice. Στο: Stripling, B. K. Stripling, *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited.
- Kitzinger, J. (1995, July). Introducing Focus Groups. *British MedicalJournal*, No. 3, σσ. 299-302
- Practical Assessment, Research, and Evaluation* (2003). Ημερομηνία ανάκτησης 20 Οκτωβρίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://pareonline.net/>
- S.A.I.L.S (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 25 Μαΐου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://sails.lms.kent.edu/index.php>
- Stec, E. (2004). *Guidelines for Information Literacy Assessment (A flyer)*. The Hague: IFLA.
- Wiggins, G. (1998). *Educative Assessment: Designing Assessments to Inform and Improve Student Performance*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, J. *Creativity in Assessment of Library Instruction* (2000). Reference Services Review, No. 28, σσ. 323-334.

10. Ορισμοί των βασικών Εννοιών

Οι έννοιες που περιλαμβάνονται σε αυτή τη λίστα ορίζονται με ένα λειτουργικό τρόπο. Σε γενικές γραμμές έχουν περισσότερες από μία σημασιολογικές ερμηνείες, οι οποίες ποικίλουν ανάλογα με τη διαδικασία και τη θέση που χρησιμοποιούνται και οι οποίες δεν περιλαμβάνονται σε αυτό το γλωσσάρι. Αρκετές έννοιες βασίζονται σε ορισμούς που δόθηκαν από άλλους συγγραφείς αν συμβαίνει αυτό, η πηγή παρατίθεται. Σκοπός του λεξιλογίου είναι να παρέχει ένα εννοιολογικό πλαίσιο για τη μελέτη της πληροφοριακής παιδείας.

Ακαδημαϊκός (Academic). Μέλος πανεπιστημιακής σχολής, το οποίο ονομάζεται λέκτορας, καθηγητής, κλπ σε πανεπιστήμια ή «δάσκαλος» πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης η λέξη έχει τη γενική σημασία της δασκαλοκεντρικής εκπαίδευσης. Μια πανεπιστημιακή σχολή, με την παραδοσιακή έννοια, έχει επωμιστεί το ρόλο της παροχής γνώσης σε ένα χώρο μάθησης, επικεντρώνοντας στη δική της πληροφοριακή ικανότητα περισσότερο παρά σε αυτό που οι σπουδαστές μπορούν να κάνουν μόνοι τους. Συνώνυμα: καθηγητής, εκπαιδευτής, λέκτορας, διδάσκων, ακαδημαϊκός, δάσκαλος.

Γνωστική Θεωρία (Cognitive Theory). Μια ομάδα θεωριών και επιστημονικής έρευνας που πρωτίστως προέρχεται από τη θεωρία του Jean Piaget, η οποία βασίζεται στην «...νοητική επεξεργασία της πληροφορίας: την απόκτηση, οργάνωση, κωδικοποίηση, αναθεώρηση, αποθήκευση και ανάκτηση τόσο από τη μνήμη όσο και από τη λήθη της πληροφορίας (Schunk, 1997)». Συνώνυμα: γνωστική ψυχολογία, γνωστική επιστήμη.

Εποικοδομισμός Constructivism). Μια διαδικασία μάθησης που επικεντρώνεται στο μαθητή χρησιμοποιεί στρατηγικές με τέτοιο τρόπο, ώστε το υποκείμενο να οικοδομεί τη δική του γνώση, χρησιμοποιώντας ερευνητικές στρατηγικές, μελέτες περίπτωσης, ομαδική ή συνεργατική εργασία και νοηματική μάθηση, ανάμεσα σε άλλες παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Σχετικοί όροι: Γνωστική επιστήμη, νοηματική μάθηση.

Ανάπτυξη Πληροφοριακών Δεξιοτήτων (Development of information skills DHI). Μια διαδικασία, που παρέχεται σε ιδρύματα μάθησης, επικεντρώνεται στους σπουδαστές ή στην πανεπιστημιακή σχολή, με στόχο να αναπτυχθεί η ικανότητα να αναγνωρίζουν, να εντοπίζουν, να έχουν πρόσβαση, να ανακτούν και να χρησιμοποιούν πληροφορίες. Συνώνυμα: εκπαίδευση χρηστών, βιβλιογραφική εκπαίδευση, πληροφοριακή παιδεία, διάπλαση χρηστών.

Διευκολυντής-οργανωτής (Facilitator). Ένας όρος που χρησιμοποιείται στο μάνατζμεντ για να δηλώσει ένα άτομο, το οποίο με δημοκρατικό τρόπο στηρίζει μια ομάδα ατόμων, ώστε μόνα τους να επιτύχουν τους επιθυμητούς μαθησιακούς στόχους. Στην εκπαίδευση σημαίνει το μέλος της πανεπιστημιακής σχολής που εργάζεται ως μάνατζερ της διαδικασίας μάθησης μιας ομάδας ατόμων ή μαθητών, ώστε να είναι ικανοί να χτίσουν τη δική τους γνώση. Συνώνυμα: μάνατζερ μάθησης, διευθυντής μάθησης, διαχειριστής μάθησης, οδηγός μάθησης.

Πληροφορία (Information). Είναι η αντίληψη ενός δεδομένου ή δεδομένων μέσα από τη διέγερση μιας από τις ανθρώπινες αισθήσεις. Με άλλα λόγια «ένα άτομο αποκτά πληροφορία, όταν έχει επίγνωση συγκεκριμένων δεδομένων που ανήκουν σε ένα γεγονός» (Debons, 1988). Αυτή η ομάδα των σχετικών δεδομένων μπορεί να προσκτηθεί από ένα άτομο, όταν αυτό αποκτήσει, επεξεργαστεί, μεταφέρει, προωθήσει και χρησιμοποιήσει τα δεδομένα αυτά, για να μετασχηματίσει τον εαυτό του και το περιβάλλον του. Συνώνυμα: δεδομένα, γνώση.

Πληροφοριακή επάρκεια (Information competencies). Ο όρος «επάρκεια» υπονοεί ένα σύνολο δεξιοτήτων για τη διαπίστωση μιας πληροφοριακής ανάγκης, καθώς και για την ανάκτηση, αξιολόγηση, χρήση και αναδόμηση του γνωστικού περιεχομένου από τον ανακτημένο πληροφοριακό πόρο. Συνώνυμα: πληροφοριακές δεξιότητες, πληροφορικές δυνατότητες, πληροφοριακή παιδεία.

Πληροφοριακή παιδεία (Information Literacy). Αυτός ο όρος χρησιμοποιείται ευρύτατα στον αγγλόφωνο κόσμο, για να κατονομάσει την πληροφοριακή επάρκεια, που υπονοεί την ικανότητα να αναγνωρίζει κάποιος πότε είναι απαραίτητη η πληροφορία, και την ικανότητα και τη δεξιότητα να εντοπίζει, να αξιολογεί και να χρησιμοποιεί την πληροφορία αποτελεσματικά. Στα Ισπανικά, το νόημα της πληροφοριακής παιδείας υπονοεί τις βασικές σχολικές δεξιότητες της ανάγνωσης και της γραφής. Γραμματισμός/παιδεία είναι ο όρος που χρησιμοποιείται από τα Υπουργεία Παιδείας για τη βασική διδασκαλία ανάγνωσης και γραφής και όχι απαραίτητα για να μαθαίνεις πώς να μαθαίνεις. Γι' αυτό το λόγο ο προτιμώμενος όρος είναι ανάπτυξη πληροφοριακής επάρκειας, τουλάχιστον στα Ισπανικά. Συνώνυμα: πληροφοριακές δεξιότητες, βιβλιογραφική εκπαίδευση, εκπαίδευση χρηστών, πληροφοριακή επάρκεια.

Πληροφοριακές δεξιότητες (Information Skills). Η σημασιολογία αυτής της φράσης διαφέρει από την «πληροφοριακή επάρκεια», με την έννοια ότι η επάρκεια υπονοεί ένα σύνολο από δεξιότητες, αλλά θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως συνώνυμες. Το Diccionario de la Real Academia Espanola (2005) υπογραμμίζει πως η επάρκεια (competence) είναι η δεξιότητα ή η κλίση να κάνει κάποιος κάτι· ενώ η ικανότητα (ability) θεωρείται ως αξιότητα (capacity) και η θέληση να κάνει κάποιος κάτι και η ροπή προς την ικανοποίησή του. Συνώνυμα: πληροφοριακή επάρκεια, πληροφοριακή ικανότητα.

Μαθητής/Μανθάνων (Learner). Αυτός είναι ένας όρος δημοφιλής και αναφέρεται στον ενεργό ρόλο του σπουδαστή στη διαδικασία μάθησης. Μπορεί να οριστεί ως το άτομο που συμμετέχει σε μια εκπαιδευτική διαδικασία προσανατολισμένη στη μάθηση, όπου ο ίδιος/η ίδια έχει την ευθύνη να κατασκευάσει γνώση σε ένα ευέλικτο περιβάλλον με ή χωρίς διευκολυντές-οργανωτές. Συνώνυμα: Ενεργώς μανθάνων, σπουδαστής.

Μάθηση (Learning). «Το αποτέλεσμα της μαθησιακής διαδικασίας, το οποίο ορίζεται ως μία ανθεκτική αλλαγή που έχει προκληθεί στη συμπεριφορά ή στις ικανότητες ενός ατόμου, χάρη στην εξάσκηση ή σε άλλες μορφές εμπειρίας» (Shuell, 1986). Συνώνυμα: εκπαίδευση, διδασκαλία.

Μαθησιακή διαδικασία (Learning process). Φάσεις που πρέπει να περάσει ένας μαθητής, για να οικοδομήσει τη γνώση. Αυτό μπορεί να γίνει σε διαφορετικούς εκπαιδευτικούς χώρους, όπως αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο, βιβλιοθήκη ή με τη χρήση του διαδικτύου. Συνώνυμα: εκπαίδευση, διδασκαλία.

Καθηγητής (Professor). Συνώνυμο του δασκάλου. Η λέξη υπονοεί μια δασκαλοκεντρική εκπαίδευση. Στα Αγγλικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, αποτελεί την ανώτατη βαθμίδα που μπορεί να φτάσει ένα μέλος της πανεπιστημιακής σχολής, δηλαδή να έχει πλήρη ακαδημαϊκή και επαγγελματική εξέλιξη, ιδιαίτερα στην έρευνα πέρα από τη διδασκαλία. Στο Μεξικό ο όρος χρησιμοποιείται γενικά στην πανεπιστημιακή σχολή, παρά το γεγονός πως μόνο διδάσκουν και σπάνια κάνουν έρευνα. Συνώνυμα: ακαδημαϊκός, δάσκαλος, διευκολυντής-οργανωτής.

Δεξιότητα (Skill). Μια αναπτυγμένη επιδεξιότητα για την εκτέλεση μιας πληροφοριακής δραστηριότητας. Συνώνυμα: αξιότητα, επάρκεια, ταλέντο.

Σπουδαστής (Student). Ένα άτομο που εμπλέκεται στη διαδικασία μάθησης. Το νόημα υπονοεί κάποιον, ο οποίος συμμετέχει σε διδακτική εκπαιδευτική διαδικασία, με άλλα λόγια υπονοεί ένα παθητικό ρόλο. Συνώνυμα: μαθητής, μανθάνων, ενεργώς μανθάνων.

Φοιτητής (Student). Ένας κοινός όρος που χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση, για να ονομάσει κάποιον που σπουδάζει σε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα. Σύγχρονες θεωρίες δίνουν έμφαση σε μια ανώτερη έννοια, η οποία ξεπερνά την έννοια της μελέτης. Η προτεινόμενη λέξη να ονομάσεις ένα φοιτητή είναι «μανθάνων». Συνώνυμα: σπουδαστής, μανθάνων, μορφωμένος.

Το μανθάνειν (to learn). «Είναι η διαδικασία της πρόσκτησης και τροποποίησης γνωστικών δεξιοτήτων, στρατηγικών, πεποιθήσεων, στάσεων και συμπεριφοράς» (Schunk, 1997) Συνώνυμα: μελέτη-μάθηση, μαθαίνω να σκέφτομαι.

Αναφορές

Debons, A., Horne, E. and Cronenweth, S. (1988). *Information science: an integrated view*. Boston, G.K. Hall

Diccionario de la Real Academia Española. (2005). Ημερομηνία ανάκτησης, από το δικτυακό τόπο: <http://www.rae.es/>

Piaget, J. (2005). *Psicología de la inteligencia*. Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.geocities.com/Athens/Ithaca/8100/maga2.htm>

Schunk, D. H. (1997) *Teorías del aprendizaje*. México: Prentice Hall

Shuell, T. J. (1986) *Cognitive Conceptions of Learning*. *Review of Educational Research*, Vol. 56, No. XXX, σσ. 411-436

11. Βιβλιογραφία

ACRL. (2003). *Characteristics of Programs of Information Literacy that Illustrate Best Practices: A Guideline*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του American Library Association: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/characteristics.htm>.

ACRL. (2003). *Guidelines for Instruction Programs in Academic Libraries Approved*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του American Library Association: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/guidelinesinstruction.htm>.

ACRL. (2003). *Information Literacy in Action*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του American Library Association: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlissues/acrlinfolit/infolitresources/infolitinaction/infolitaction.htm>.

ACRL. (2004). *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/informationliteracycompetency.htm>.

Adams, L. (1994). *Designing the Electronic Classroom*. Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.checs.net/95conf/PROCEEDINGS/adams.html>.

American Association of School Librarians (1998). *Information Power: Building Partnerships for Learning*. Chicago: American Library Association.

American Association of School Librarians and Association for Educational Communications and Technology. (1998). *Information Literacy Standards for Student Learning*. Chicago: American Library Association.

Angelo, T. A., and Cross, K. P. (1993). *Classroom Assessment Techniques: A Handbook for College Teachers*. San Francisco: Jossey-Bass.

Assessment in Library and Information Literacy Instruction. (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του University of Nevada, Reno: University of Nevada, Reno: <http://www2.library.unr.edu/ragains/assess.html>.

Bandura, A. (1998). *Personality Theories*. Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του the New York: <http://www.ship.edu/~cgboeree/bandura.html>.

Baron, M A., and Boschee, F. (1995). *Authentic Assessment: The Key to Unlocking Student Success*. Lancaster: Technomic Publishing, 1995.

Bawden, D. (2001, March). Information and Digital Literacies: A Review of Concepts. *Journal of Documentation*, No. 57, σσ. 218-259.

Behrens, S. (1994, March). *A Conceptual Analysis and Historical Overview of Information Literacy*. *College and Research Libraries*, Vol. 55, σσ. 309-322.

Biggs, J. and Moore, P. (1993). *Process of Learning*. New York: Prentice Hall.

Biggs, J. B., (1999). *Teaching for Quality Learning at University: What the Student Does*. Buckingham: Society for Research into Higher Education/Open University Press.

Blakey, E. and Spence, S. (1990, May-June). *Thinking for the Future*. *Emergency Librarian*, No. 18, σσ. 11-14.

Bligh, Donald A. (2000). What's the Use of Lectures? Στο Gibbs, *Teaching in Higher Education: Theory and Evidence*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, σελ. 346.

Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: Classification of Educational Goals*. Handbook 1: Cognitive Domain. New York: Longman, Green and Co.

Bruce, C. and Candy, P. (Eds.) (2000). *Information Literacy Around the World: Advances in Programs and Research*. Wagga, Wagga, Australia, Centre for Information Studies Charles Sturt University.

Bruce, C. (1997). *The Seven Faces of Information Literacy*. Seven Faces of Information Literacy. AULSIB Press, Adelaide Auslib Press.

Bruner, J. (1962). *On Knowing: Essays for the Left Hand*. Cambridge: Belknap Press.

Bundy, A. (2002). *Essential Connections: School and Public Libraries for Lifelong Learning*. *Australian Library Journal*, Vol. 51, σσ. 47-70.

_____. (2004). *Australian and New Zealand Information Literacy Framework: Principles, Standards and Practice*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Australian and New Zealand Institute for Information Literacy: <http://www.caul.edu.au/infoliteracy/InfoLiteracyFramework.pdf>.

Byerly, Greg and Brodie, Carolyn S. (1999). Information Literacy Skills Models: Defining the Choices. In *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice, ed. Barbara K. Stripling, Englewood: Littleton: Libraries Unlimited, σσ. 54-82.

Campbell, S. (2004). *Defining Information Literacy in the 21st century*. IFLA 70th Conference R Ημερομηνία ανάκτησης 21 Σεπτεμβρίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.ifla.org/IV/ifla70/papers/059e-Campbell.pdf>

Candy, P. (2002). *Lifelong Learning and Information Literacy*. Ημερομηνία ανάκτησης 20 Οκτωβρίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/papers/candy-fullpaper.pdf>.

Case, D. (2002). *Looking for Information: A Survey of Research on Information Seeking, Needs and Behavior*. New York: Academic Press

Cave, C. (1996). *The Creativity Web*. Ημερομηνία ανάκτησης 5 Νοεμβρίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.ozemail.com.au/~caveman/Creative/>>

Chambers English Dictionary (2003). City of publication: Publisher.

Cortes J. (2002). *Diseño y Equipamiento de Salones Electrónicos para Programas de DHI*. Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: http://www.infoconsultores.com.mx/RevInfo52/20_22_ART_Cortes.pdf.

Cortés, J.; González, D.; Lau, J.; Etal. *Normas sobre alfabetización informativa en educación superior*. Juárez: México: UACJ, 2002.

Debons, A., Horne, E. and Cronenweth, S. (1988). *Information Science: an Integrated View*. Boston, G.K. Hall.

Dewey, J. (1967). *La Concepción democrática en educación*. Democracia y Educación. Ed. Losada.

Dibble, M. (2004). *Directory of Online Resources for Information Literacy: Definitions of Information Literacy and Related Terms*. Ημερομηνία ανάκτησης 27 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του University of South Florida: <http://www.lib.usf.edu/ref/doril/definitions.html>.

Dibble, Mark. (2004). *Directory of Online Resources for Information Literacy: Information Literacy Standards*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του University of South Florida: <http://www.lib.usf.edu/ref/doril/standard.html>

Diccionario de la Real Academia Española. (2005). Ημερομηνία ανάκτησης, από το δικτυακό τόπο: <http://www.rae.es/>

Donnahan, J. and Stein, B. B. (1999). *Assessment: A Tool for Developing Lifelong Learners*. Στο B. K. Stripling, *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited.

Doskatsch, I. (2003). *Perceptions and Perplexities of the Faculty- Librarian Partnership: An Australian Perspective*. *Reference Services Review: Reference and Instructional Services for Libraries in the Digital Age*. Vol. 31 σσ. 111-121.

Educational Technology and Information Literacy: Planning to Make a Difference in How we Teach and Learn (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Colorado Department of Education: http://www.cde.state.co.us/cdelib/etil/et_planning-workshops.htm.

Ennis, R. (1985). *Goals for a Critical Thinking Curriculum*. In A. L. Costa (Ed.), *Developing Minds: A Resource Book for Teaching Thinking*. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.

Estrategias y Modelos para Enseñar a Usar la Información: Guía para Docentes, Bibliotecarios y Archiveros. (2000). Murcia, Spain: KR.

Evers, F. T. (1998). *The Bases of Competence: The Skills for Lifelong Learning and Employability*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Flaspohler, M. R. (2003) *Information Literacy Program Assessment: One Small College Takes the Big Plunge*. *Reference Services Review: Reference and Instructional Services for Libraries in the Digital Age*. Vol. 31, σσ. 129-140.

Ford, N. (2003, April). *Towards a Model of Learning for Educational Informatics*. *Journal of Documentation*, Vol. 60, σσ. 183-225.

Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.

Glynn, S. (1997, January). *Drawing Mental Models*. *Science Teacher*, No. 61.

Goldfarb, E. K. (1999). Learning in a Technological Context. Στο B. K. Stripling, *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited. No. 8.

Grassian, E and Kaplowitz, J. (2001). *Information Literacy Instruction: Theory and Practice*. New York: Neal-Schuman.

Gratch-Lindauer, B. (2000, August). *Assessing Community Colleges: Information Literacy Competencies and Other Library Services and Resources*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://fog.ccsf.cc.ca.us/~bgratch/assess.html>.

Hancock, V. E. (2004). *Information Literacy for Lifelong Learning*. Ημερομηνία ανάκτησης 21 Οκτωβρίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.libraryinstruction.com/information-literacy.html>.

Hepworth, M. (2004, March). A Framework for Understanding User Requirements for an Information Service: Defining the Needs of Informal Careers. *Journal of the American Society of Information Science and Technology*. Vol. 55, σσ. 695-708.

Hiscock, J and Marriott, P. (2003, March). A Happy Partnership Using an Information Portal to Integrate Information Literacy Skills into an Undergraduate Foundation Course. *Australian Academic and Research Libraries*. Vol. 34, σσ. 32-41.

Horton, Jr. F. (2004, December). *Comments on International Guidelines on Information Literacy*. (E-Mail), Washington, DC. σελ. 4.

Humes, B. (2004, July). *Understanding Information Literacy*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://www.ed.gov/pubs/UnderLit/index.html>.

Information Literacy: Learning How to Learn (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του University of Rhode Island: <http://www.ri.net/RITTI/Fellows/Barton/infolit.html>.

Information Literacy Program (2002, April). Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Weber State University: <http://faculty.weber.edu/chansen/libinstruct/ILProgram/goals/programgoals03.htm>

Information Literacy: Definitions and Models (2001). Ημερομηνία ανάκτησης 21 Σεπτεμβρίου 2004, από το δικτυακό τόπο του The Information Literacy Place: <http://dis.shef.ac.uk/literacy/definitions.htm> pp. 30-32.

Information Literacy Standards. (2001). Ημερομηνία ανάκτησης 27 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Council of Australian University Librarians: <http://www.caul.edu.au/caul-doc/InfoLitStandards2001.doc>.

Information Power: Building Partnerships for Learning: Learning and Teaching Principles of School Library Media Programs (2006, March). Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του American Association of School Librarians: <http://www.ala.org/ala/aasl/aaslproftools/informationpower/iplearningteaching.htm>

Jones, A. J. and Gardner, C. (1999). *Student Learning: Linking Research and Practice*. Στο: Stripling, B. K. Stripling, *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited.

Kapitzke, C. (2003). *Information Literacy: A Positivist Epistemology and a Politics of Outformation*. *Educational Theory*, No.53, σσ. 37-53.

Kitzinger, J. (1995) *Introducing Focus Groups*. *British Medical Journal*, No.3, σσ. 299-302.

Kuhlthau, C. (1999). *Literacy and Learning for the Information Age*. Στο Stripling, Barbara K., *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited. σελ. 3-22.

Langford, L. (2001, June). *Critical Literacy: A Building Block Towards the Information Literate School Community*. *Teacher Librarian*, No. 28, σσ. 18-21.

Learning Theories (2005). *Emerging Technologies*. Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο: http://www.emtech.net/learning_theories.htm#Skinner1.

Marton, F. and Saljo, R. (1997). *Approaches to Learning*. Στο Marton, F., (et al.) (Eds), *The Experience of Learning*. Edinburgh: Scottish University Press.

McGregor, J. H. (1999). *How do we Learn*. Στο B. K. Stripling, *Learning and Libraries in an Information Age*. Principles and Practice. Littleton: Libraries Unlimited

Mednick, M. (2002). *Information Literacy: The New Challenge*. City of Publication: California.

Nimon, M. (2002, March 24). *Developing Lifelong Learners: Controversy and the Educative Role of the Academic Librarian*. *Australian Academic and Research Libraries*, No. 33, σσ. 14-24.

Normas sobre Alfabetización Informativa en Educación Superior (2002). Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Tercer Encuentro de Desarrollo de Habilidades Informativas: <http://bivir.uacj.mx/dhi/DocumentosBasicos/Default.htm>.

Oellers, B. and Monfasani, R. (2001, April). *Capacitación del Personal y Formación de Usuarios*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Asociación de Bibliotecarios Graduados de la República de Argentina: <http://www.abgra.org.ar/>

Owusu-Ansah, E. (2003). *Information Literacy and the Academic Library: a Critical Look at a Concept and the Controversies Surrounding It*. *The Journal of Academic Librarianship*, No. 29, σσ. 219-230.

Pappas, M and Tepe, A. (2002). *Pathways to Knowledge and Inquiry Learning*. City of Publication: U.S.A. Colorado.

Pavlov, I. P. (1999, May). *Condicionamiento Clásico*. Ημερομηνία ανάκτησης 20 Οκτωβρίου 2004, από το δικτυακό τόπο:

<http://fates.cns.muskingum.edu/~psych/psycweb/history/pavlov.htm>

Peterson, P. L. and Clark, C. M. (1978). Teachers' Reports of Their Cognitive Processes During Teaching, *American Educational Research Journal*, Vol. 15, No. 4, σσ. 555-565.

Piaget, J. (2005). *Psicología de la inteligencia*. Ημερομηνία ανάκτησης, από το δικτυακό τόπο: <http://www.geocities.com/Athens/Ithaca/8100/maga2.htm>.

Practical Assessment, Research, and Evaluation (2003). Ημερομηνία ανάκτησης 20 Οκτωβρίου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://pareonline.net/>

Rader, H. (2002). *Information Literacy 1973-2002: A Selected Literature Review*. (Bibliography). *Library Trends*, Vol.51, σσ. 242-259.

S.A.I.L.S (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 25 Μαΐου 2004, από το δικτυακό τόπο: <http://sails.lms.kent.edu/index.php>

SCONUL. *The Seven Pillars of Higher Education*. London: SCONUL, 2001 Schunk, D. H. (1997). *Teorías del aprendizaje*. México: Prentice Hall.

Shuell, T. J. (1986). *Cognitive Conceptions of Learning*. *Review of Educational Research*, Vol. 56, No. XXX, σσ. 411-436.

Siitonen, L. (2004, July). *Information Literacy: Gaps Between Concepts and Applications*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο της IFLA: <http://www.ifla.org/IV/ifla62/62-siil.htm>

Skinner, B. F. (1986). *Cienciay Conducta Humana*. Barcelona: Martínez Roca.

Slavin, R. E. (1995). *Cooperative Learning Among Students: Theory, Research, and Implications for Active Learning*. Center for Research on the Education of Student, Johns Hopkins University.

Spaeth, C. and Walter, L. (1999). *Implement a Literacy Program*. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο:

<http://www.sil.org/lingualinks/literacy/ImplementALiteracyProgram/contents.htm>

Squires, G. (1994). *A New Model of Teaching and Training*. Hull: University of Hull.

Stec, E. (2004). *Guidelines for Information Literacy Assessment (A flyer)*. The Hague: IFLA.

Stripling, B. (1999). *Learning and Libraries in an Information Age: Principles and Practice*. Littleton: Libraries Unlimited.

Tarpy, R. M. (1999). *Apredizaje: Teoría e Investigación Contemporánea*. Madrid: McGraw-Hill.

Teacher Tips, Tools, and Tutorials: Information Literacy Skills Used in BCPS Research Lessons (2005, July). Ημερομηνία ανάκτησης 28 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Baltimore County Public School: <http://www.bcps.org/offices/lis/models/tips/>

Teaching Library Projects (2004). Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του The Teaching Library: <http://www.lib.berkeley.edu/TeachingLib/Projects.html>

Von Herausgegeben E. S.(2003). *Medienkompetenz Information Literacy Wie Lehrt und Lernt Man Medienkompetenz. How to Learn and to Teach Information Literac.* Berlin: BibSpider.

Walton, G. (November, 2004). *Comments on the draft International guidelines on Information Literacy produced for IFLA.* (E-Mail), Stoke-on-Trent, England, σελ. 5.

Westbrook, L. (1993). Evaluation. *Learning to Teach: Workshops on Instruction.* Chicago: Association of College and Research Libraries, ALA.

Wiggins, G. (1998). *Educative Assessment: Designing Assessments to Inform and Improve Student Performance.* San Francisco: Jossey-Bass.

Williams, J. (2000) *Creativity in Assessment of Library Instruction* . Reference Services Review, No. 28, σσ. 323-34.

Wittrock, M. C. (1986). *Students' Thought Processes.* New York: Macmillan. σσ. 297-314.

WLMA and OSPI Essential Skills for Information Literacy. Ημερομηνία ανάκτησης 26 Ιουλίου 2004, από το δικτυακό τόπο του Washington Library Media Association: <http://www.wlma.org/Instruction/wlmaospibenchmarks.htm>